

ارائه مدل مفهومی با تأکید بر مؤلفه‌های اثربخش در هویت نماهای شهری بر اساس روش فراترکیب *

مهندس اسماء برزگر**، دکتر مجتبی نوراللهی***، دکتر محمدباقر آرایش****

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۱/۰۷/۱۵ تاریخ پذیرش نهایی: ۱۴۰۱/۱۰/۲۸

مکیده

نما در فرهنگ معماری معاصر ایران جایگاه مشخصی ندارد و تابع نظرات اعمال شده از سوی کارفرما، طراح و شهرداری در تغییر است. همچنین باوجود خلأهای پژوهشی مشهود در زمینه‌ی بیان مؤلفه‌ها، عوامل، ابعاد و معیارهای هویت نماهای شهری و مفاهیم مرتبط با آن، موجب شده است تا هدف این پژوهش در راستای تبیین چارچوب برای بیان مؤلفه‌های اثربخش بر هویت نماهای شهری پیش‌برده شود. این پژوهش کاربردی و از نظر نحوه گردآوری داده‌ها، از نوع پژوهش‌های اسنادی- فراترکیب به شمار می‌رود. برای شناسایی الگوی مؤلفه‌های اثربخش هویت نماهای شهری، تعداد ۱۷۹ مقاله بررسی شده از میان آن‌ها ۵۸ مقاله به کمک برنامه مهارت‌های ارزیابی حیاتی، برای تحلیل نهایی انتخاب شدند. در این پژوهش، ابتدا ۱۲۳ شاخص معرف هویت نماهای شهری شناسایی و در ۷ مفهوم و ۱ مقوله طبقه‌بندی شدند. بر اساس یافته‌های تحقیق؛ ابعاد، مؤلفه‌ها، معیارها و عوامل مفاهیم؛ هویت مکانی، هویت شهری، سیما شهری، منظر شهری، منظر معماری و نما بیان شده است.

واژه‌های کلیدی

نما، هویت، هویت شهری، هویت مکانی، سیمای شهری، فراترکیب.

*این مقاله برگرفته از پایان‌نامه کارشناسی ارشد نویسنده اول با عنوان: «بررسی دلایل اقبال عمومی به طراحی معماری نمای رومی در جامعه معاصر ایران و تأثیر آن بر سیما و هویت شهری (نمونه موردی: شهر ایلام)» است که بارانمایی دکتر مجتبی نوراللهی و مشاوره دکتر محمدباقر آرایش در دانشگاه آزاد اسلامی واحد ایلام در حال انجام است.

** دانشجوی کارشناسی‌ارشد گروه معماری واحد ایلام، دانشگاه آزاد اسلامی، ایلام، ایران.

Email: abarzegar1476@gmail.com

Email: Mojtaba.Noorollahi@aiu.ac.ir

Email: Arayesh.b@gmail.com

*** استادیار گروه معماری واحد ایلام، دانشگاه آزاد اسلامی، ایلام، ایران (مسئول مکاتبات)

**** استادیار گروه ترویج و آموزش کشاورزی واحد ایلام، دانشگاه آزاد اسلامی، ایلام، ایران.

مقدمه

باشد تأثیرات زیادی را بر اعضا شهر می‌گذارد و شناخت اولیه هر فرد از بنا با نمای آن صورت می‌گیرد (کاروان، ۱۳۹۲) و همچنین می‌توانند به‌طور مستقیم بر کارکرد و ارزش خیابان و میدان مؤثر واقع گردند. در واقع نمای ساختمان‌ها به‌صورت یک صفحه‌نمایش ترکیبات معماری ظاهر می‌گردد. ترکیب‌های معماری حاوی نوعی معنا هستند و از این رو قادرند که خیال آدمی را تحریک نمایند و با وی ارتباط برقرار کنند. نمای هر ساختمان در مجموعه شهری که در آن قرار دارد مؤثر است و این تأثیر را به بدنه خیابان‌ها یا میدان‌ها که در آن قرار گرفته است انتقال می‌دهد (صادقی و همکاران، ۱۳۹۶) و در حقیقت وجه اجتماعی آن ساختمان و زبان دیالوگ و تعامل آن با فضای اطرافش است (احمدی مراغه و همکاران، ۱۳۹۹) هرزمانی که معماری و شهرسازی جامعه‌ای جدا از فرهنگ، سنت و هویت آن طراحی و اجرا گردد، مقدمه‌ای بر نابودی آن می‌باشد (کاروان، ۱۳۹۲). به‌رغم اهمیت نماهای شهری، روند شکل‌گیری و طراحی آن‌ها در دوره‌های اخیر به‌گونه‌ای بوده است که کلیتی ناهماهنگ و غیر قابل ادراک را به‌وجود آورده و به ناخوشایندی، عدم انگیزش و ناآرامی بصری منجر شده است (محمدی، ۱۳۹۷). میزان توجه به کیفیت بصری نماهای شهری در شرایط کنونی اندک است و ارزش‌های زیباشناختی چنین فضاهایی به فراموشی سپرده شده است و همین امر کاهش سطح هویت شهرهای امروز را در پی داشته است (صادقی و همکاران، ۱۳۹۶). در شهرهای ما زبان مشترکی بین نماها وجود ندارد. نه فرهنگ مشترکی برای بیان دارند، نه مصالح یکسانی به کار گرفته‌اند و نه سبک مشخصی را دنبال می‌کنند. در واقع هر یک از نماها در شهر نشانه وضعیت اقتصادی و اجتماعی سازنده و نحوه تفکر و نگرش او به مسائل مختلف است (احمدی مراغه و همکاران، ۱۳۹۹). استخراج ترجیحات بصری در نماهای معماری و بررسی مؤلفه‌ها و عناصر شکل‌دهنده این ترجیحات می‌تواند به ایجاد معیارهایی در ارزیابی زیبایی‌شناسی منجر شود (وحدت طلب و همکاران، ۱۳۹۹)؛ لذا در این مقاله با استفاده از روش فراترکیب سعی بر این شده است مدل مفهومی برای ارائه چهارچوب و الگویی برای بیان مؤلفه‌های اثربخش بر هویت نماهای شهری تبیین گردد. سؤال پژوهش: چه عوامل، مؤلفه‌ها و شاخص‌هایی بر هویت نماهای شهری تأثیر گذارند؟

پیشینه پژوهش

در زمینه بررسی مؤلفه‌های اثربخش بر هویت نماهای شهری پژوهش‌هایی صورت گرفته است که در جدول ۱ به برخی از آن‌ها اشاره شده است. روند مطالعات مروری از ۲۱۰ مقاله آغاز شد و ۱۹۰ مقاله که از نظر موضوعی در تشابه با عنوان پژوهش بود یافت شد. از میان

بحث هویت در دوران معاصر کمی متفاوت از گذشته است. در این دوره سرعت به سمت مدرنیته شدن بسیار بالاست و دیگر به سبک گذشته نمی‌توان فعالیت نمود. هویت بیش از آنکه معطوف به گذشته است با توقعات افراد مرتبط است. زمان حال را در برمی‌گیرد و تقاضا برای بهره‌مندی از آن، ریشه در نیازهای فردی و جمعی شهروندان در محیط شهر دارد (آمی احمدی و محمودی، ۱۳۹۶). بحران در هویت شهرهایمان از زمانی آغاز می‌گردد که در تحول و گذار از شهر سنتی به کلان‌شهر مدرن، پدیده شهر زندگی شهری، تابع دو زمینه مشروط کننده اجتماعی «رشد و تحرک اجتماعی» و «اقتصادی شرایط اشتغال شهروندان» می‌گردد (صالحی زلانی و همکاران، ۱۳۹۸). بحران هویت در معماری، امروزه مهم‌ترین عامل در ارتباط نداشتن بین مردم و معماری در کشور ایران معرفی می‌شود (شهبازی چگینی و همکاران، ۱۳۹۳). بحران هویت، از خودبیگانگی، واژگانی است که در فضاهای شهری و معماری به‌وفور به چشم می‌خورد که عامل اصلی وقوع این بحران نشئت‌گرفته از آشفتگی و پریشانی نماهای شهری است که روزبه‌روز، چهره حادثری به خود می‌گیرد و جنبه‌های بیشتری از ناهمگونی میان این نماها و فرهنگ و اقلیم، نمود می‌یابد (بهزاد پور و توکل، ۱۴۰۰). ما هرروزه در بناها و بخصوص در نمای آن‌ها شاهد طراحی‌هایی هستیم که بدون در نظر گرفتن عوامل مختلف انجام می‌شود، نمایی که بیشترین نقش را در زندگی روزمره مردم یک جامعه بازی می‌کند و می‌توان آن را یکی از مهم‌ترین اجزای بنا و فضای شهری نامید که وظیفه سنگینی را در هویت‌بخشی یا منعکس کردن هویت یک جامعه بر عهده دارد (یوسف پور و مسعودی وشکی، ۲۰۱۵). در بی‌هویتی نماهای امروز، تردیدی نیست و بایستی برای هویت‌بخشی به معماری و فضاهای شهری در ابتدا سعی در ارتقا کیفی نماهای آن‌ها نمود (بهزاد پور و توکل، ۱۴۰۰). موضوع نما و سیمای شهری، چهره‌ی مسلط کالبد شهر و حاوی اولین پیام‌ها در چشم‌انداز شهروندان، در شهرسازی و به‌ویژه از نیمه قرن گذشته میلادی محل گفتگو بوده است. موضوع به جهت رابطه تنگاتنگ با مقوله هویت و ویژگی شهر، بازناسی آن پیچیده و با شروع عصر مدرن و اعمال مدیریت‌های غیر عرفی مبتنی بر قانون در توسعه‌ی شهری، ابعاد گسترده‌ای یافت (صادقی و همکاران، ۱۳۹۶). نمای ساختمان‌های مسکونی به‌عنوان بخش عظیمی از جداره شهری نقش مهمی در هویت‌مندی یک شهر و ایجاد حس تعلق در شهروندان دارد (زارعی، ۱۳۹۳). نمای ساختمان‌ها زمینه بصری مشترکی را با همه مردم شهر ایجاد می‌کند که مردم شهر هر روز آن را مشاهده می‌کنند که اگر این زمینه مشترک ترکیب درست و موزونی نداشته

شکل ۱. مفاهیم هویت از منظر پژوهشگران
Figure 1. Concepts of identity from the perspective of researchers

جدول ۱. پیشینه تحقیق
Table 1. Background of the research

مؤلفین / سال	عنوان پژوهش	روش تحقیق	خلاصه نتایج
صالحی زلانی و همکاران / ۱۳۹۸	بررسی هویت شهری ایلام و مؤلفه‌های هویت‌بخش آن	توصیفی-تحلیلی	کم‌توجهی به ابعاد و عوامل هویت‌بخش در شهرها باعث ایجاد محیط‌هایی مصنوع و تهی از هویت انسانی می‌شود که از نتایج آن می‌توان به: پایین آمدن احساس تعلق مکانی، کاهش همبستگی و مشارکت اجتماعی، کاهش انگیزه ساکنان برای ادامه سکونت و تأثیر در عدم تحقق اهداف جمعیتی اشاره کرد.
بهباد پور و توکل / ۱۴۰۰	بررسی مؤلفه‌های هویت‌بخش نما در مواجهه با معماری معاصر نمونه موردی شهر قزوین	کتابخانه‌ای و میدانی پرسش‌نامه	بحران هویت و لطمه‌هایی که به معماری و منظر شهر وارد می‌شود را می‌توان در دوران معاصر و تقلید کورکورانه‌ای از غرب دانست.
حقگو و ملال‌صالحی / ۱۳۹۹	بازشناسی معیارهای هویت و زیبایی‌شناسی به‌عنوان مؤلفه‌های مؤثر بر طراحی نماها و جداره‌های شهر تهران (محدوده مورد مطالعه منطقه چهارده تهران)	توصیفی-تحلیلی	دقت در طراحی، اجرا و هماهنگی نماهای شهری می‌تواند باعث ارتقا کیفیت بصری و هویت‌بخشی به شهر شود.
رخشان و همکاران / ۱۳۹۷	بازخوانی مؤلفه‌های هویت‌بخش نما در منظر شهرهای معاصر	توصیفی-تحلیلی	با بررسی معیارهای مؤثر بر ارتقاء هویت نمای شهری می‌توان به اصول زیر به عنوان معیارهای نهایی دست‌یافت: توجه به مؤلفه‌های معنا در شکل دهی به نماهای شهری با در نظر گرفتن ایدئولوژی حاکم بر جامعه، احترام به انسان، توجه به نیازهای انسان، توجه به نماد و سمبل، ایجاد ارتباط کالبد و معنا و توجه به غنای حسی در محیط. احترام به فرهنگ بومی و جلوگیری از شبیه شدن به بیگانه. تداوم تاریخی با احترام به ابعاد معنایی تاریخ و پرهیز از تکرار فاکتورهای قدیمی تحت عنوان تاریخ‌گرایی.
باران و بهرو / ۱۳۹۵	بررسی عناصر هویت‌ساز در کالبد خارجی ساختمان‌های بلندمرتبه مسکونی در شهر تهران	پرسش‌نامه	با شناخت مؤلفه‌های هویت‌ساز، می‌توان به تعیین الگویی مناسب برای کالبد خارجی ساختمان‌های بلندمرتبه مسکونی در شهر تهران پرداخت، که در شکل‌گیری سیمایی با هویت برای شهر تهران می‌تواند نقش بسزایی ایفا کند.
کریمی آذری و صفر نژاد / ۱۳۹۵	شناسایی مؤلفه‌های عینی و ذهنی مؤثر در طراحی نما در جهت ارتقا هویت منظر شهری و افزایش حس تعلق شهروندان	توصیفی-تحلیلی	نمای ساختمان‌ها به‌عنوان یکی از اجزای اصلی بدنه‌های شهری باید مورد توجه قرار گیرد، لذا تدوین چارچوب برای طراحی بدنه‌های شهری دارای اهمیتی خاص است.

۱۹۰ مقاله ۱۷۹ مقاله که واجد ارتباط معنایی مستقیم با کلیدواژه‌های مندرج در هدف پژوهش بودند انتخاب گردید. در این مطالعه، روند انجام کار به شکلی صورت گرفته است که صرفاً پژوهش‌هایی که به تجزیه و تحلیل مؤلفه‌های هویت‌بخش، زیباشناسی و نما پرداخته‌اند و نتایجی به مراتب قابل استنادتر نسبت به دیگر مقالات هستند، مورد توجه قرار گیرند. در شکل ۱ مفاهیم مرتبط با هویت شهر از دیدگاه اندیشمندان مختلف مورد، به تصویر کشیده شده است. همچنین در جدول ۱ به تعدادی از پژوهش‌های صورت گرفته در مورد هویت شهری اشاره شده است.

روش پژوهش

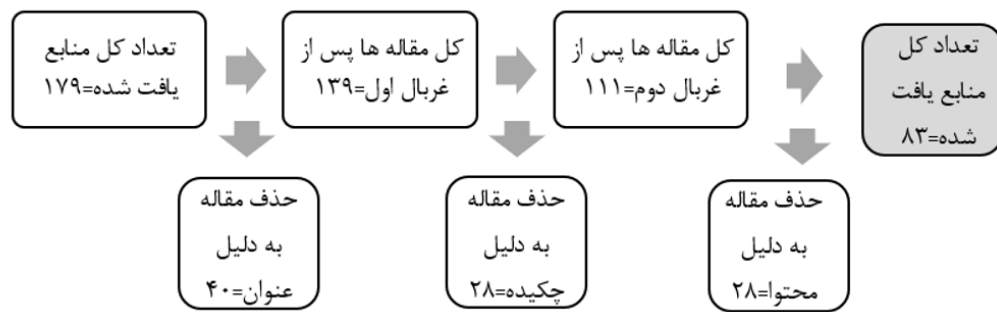
این پژوهش بر مبنای هدف، کاربردی است و برای انجام آن از روش اسنادی- فراترکیب استفاده شده است. در این پژوهش از روش فراترکیب جهت بررسی تحقیقات پیشین استفاده شد. در واقع رویکرد فراترکیب جهت یکپارچه‌سازی مطالعات متعدد جهت ایجاد یافته‌های جامع صورت می‌گیرد (کشاوری و همکاران، ۱۳۹۸). فراترکیب متمرکز بر مطالعات کیفی بوده و به ترجمه مطالعات کیفی به یکدیگر و فهم عمیق پژوهشگر برمی‌گردد. در این پژوهش، از روش هفت مرحله‌ای سندلوسکی^۱ و باروسو^۲ استفاده شده است که شامل مراحل تنظیم سؤال پژوهش، مرور ادبیات به شکل نظام‌مند، جستجو و انتخاب متون مناسب، استخراج اطلاعات متون، تجزیه و تحلیل و ترکیب یافته‌های کیفی، کنترل کیفیت و ارائه یافته‌ها می‌باشد.

گام اول - تنظیم سؤال پژوهش: پارامترهای تعیین‌کننده سؤال پژوهش؛ چپستی کار، جامعه مورد مطالعه، بازه زمانی مطالعه و روش مطالعه هستند که برای هر کدام از این پارامترها یک سؤال و پاسخ مطرح شده است. ۱- چپستی کار: چه عواملی بر هویت نماهای شهری تأثیر گذارند؟ شناسایی عوامل، مؤلفه‌ها و شاخص‌های تأثیرگذار بر هویت نماهای شهری. ۲- جامعه مورد مطالعه: جامعه مورد مطالعه برای بررسی مؤلفه‌های اثربخش بر هویت نماهای شهری چیست؟ جامعه آماری پژوهش حاضر را مقاله‌های مستخرج از پایگاه‌های معتبر خارجی: «Google Scholar، science direct، ResearchGate، SID، pubmed» و نیز پایگاه‌های معتبر داخلی: مقالات مندرج در پایگاه‌های تخصصی: «پایگاه اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی، پرتال جامع علوم انسانی، علم نت، تی پی بین وسیولیکا» تشکیل دادند. ۳- بازه زمانی مطالعه برای منابع لاتین: محدوده زمانی ۲۰۱۲-۲۰۲۲ و برای منابع فارسی: محدوده زمانی ۱۳۹۰-۱۴۰۰ در نظر گرفته شده است. ۴- روش مطالعه: داده‌های موردنظر در تحقیق حاضر چگونه جمع‌آوری شده‌اند؟ داده‌های به‌صورت تحلیل محتوای داده‌های ثانویه

«تحلیل اسنادی» جمع‌آوری شده‌اند. بعد از بیان پارامترهای مورد اشاره سؤال اصلی پژوهش به‌صورت «چه عوامل، مؤلفه‌ها و شاخص‌هایی بر هویت نماهای شهری تأثیر گذارند؟» مطرح گردیده است.

گام دوم - بررسی متون به‌صورت نظام‌مند: در گام دوم انجام فراترکیب، پایگاه‌های داده و موتورهای جستجوی مختلفی مورد استفاده قرار گرفتند؛ و کلیدواژه‌هایی برای جستجوی مقالات برای انجام فراترکیب استفاده شدند. در این مرحله، ابتدا کلیدواژه‌های اصلی برگرفته از عنوان پژوهش «به‌صورت فارسی و لاتین» مرتبط با موضوع، به‌منظور جستجوی نظام‌مند مقالات منتشرشده در مجلات مختلف انتخاب شدند. به‌منظور استخراج مقالات مناسب از منابع ذکرشده با کمک کلیدواژه‌های مشخص، معیارهایی نظیر زمان انجام تحقیقات «بازه زمانی ۲۰۱۲-۲۰۲۲ برای مقالات لاتین و ۱۳۹۰-۱۴۰۰ برای مقالات فارسی»، مقالات منتشرشده در پایگاه‌ها و نشریات معتبر علمی و مقالات مرتبط با موضوع هویت، هویت مکانی، نما و هویت و سیما و منظر شهری مدنظر قرار گرفت. در نتیجه جستجو و بررسی‌های به عمل آمده و با استفاده از کلیدواژه‌های استفاده‌شده در پایگاه‌های اطلاعاتی «نما^۳، هویت شهری^۴، سیمای شهری^۵، هویت^۶، هویت مکانی^۷ و فراترکیب^۸» و با لحاظ نمودن معیارهای پذیرش، در مجموع تعداد ۱۷۹ منبع «۱۱۷ منبع فارسی و ۶۲ منبع انگلیسی» یافت شد. **گام سوم - جستجو و انتخاب:** در این گام عوامل مختلفی نظیر عنوان، چکیده، محتوا و روش‌شناسی «تطابق با ابزار کسپ نمرات بالای ۳۰» تحقیق مورد بررسی قرار گرفت و مقالاتی که با سؤال و هدف پژوهش تناسبی نداشتند، حذف شدند. پس از جستجوی گسترده، حدود ۱۷۹ عنوان پژوهش در زمینه موضوع مورد مطالعه اولیه قرار گرفتند. از نظر عنوان و چکیده ۶۸ و از نظر محتوا ۲۸ مقاله غربال شدند و در نهایت ۸۳ پژوهش برای انجام فراترکیب به دست آمدند. در شکل ۲ نتایج غربال و چگونگی انتخاب مقالات مناسب نشان داده شده است.

به‌محض اینکه مقالات جهت تناسب خودشان با پارامترهای مطالعه بررسی شد، در قدم بعدی باید کیفیت روش‌شناختی مطالعات ارزیابی گردد. هدف از این گام حذف مقالاتی است که محقق به یافته‌های ارائه‌شده اعتمادی نداشته باشد، بنابراین ممکن است مقاله‌ای که باید در تلفیق وجود داشته باشد را رد نماید. ابزاری که معمولاً برای ارزیابی کیفیت اولیه مطالعات کیفی مورد استفاده قرار می‌گیرد «برنامه مهارت‌های ارزیابی حیاتی» است. این ابزار به محقق کمک می‌کند که دقت، اعتبار و اهمیت مطالعات کیفی را تعیین نماید (باقری و همکاران، ۱۳۹۷). ابزار کسپ مشتمل بر ۱۰ سؤال است و محقق به هنگام مطالعه هر مقاله می‌تواند به هر کدام از سؤالات امتیاز کمی

شکل ۲. نتایج جستجو و چگونگی انتخاب مقالات مناسب
Figure 2. Search results and how to choose suitable articles

ذکر شده است. **گام پنجم - یافته‌های پژوهش:** به تجزیه و تحلیل و ترکیب یافته‌ها اختصاص داشت. در طول تجزیه و تحلیل، تم‌هایی جستجو گردید که در میان مطالعات موجود در فراترکیب پدیدار شده‌اند. از دیدگاه سندلوسکی و باروسو این مورد به نام «بررسی موضوعی» نامیده می‌شود. بدین صورت که پژوهشگر ابتدا تمام عوامل استخراج شده از مطالعات را کد در نظر می‌گیرد؛ و سپس با در نظر گرفتن مفهوم هریک از این کدها، آن‌ها را در یک مفهوم مشابه دسته‌بندی می‌کند. به این ترتیب مفاهیم مضمون‌های (مضامین) پژوهش شکل داده می‌شود؛ و مفاهیم مرتبط نیز در یک طبقه کلی تر به نام مقولات دسته‌بندی می‌شوند. بر اساس تحلیل‌های صورت گرفته با کمک روش تحلیل محتوا بر روی ۵۹ مقاله نهایی انتخاب شده، در مجموع ۱۲۳ کد (شاخص)، ۷ مفهوم (تم) و ۱ مقوله شناسایی شدند که خلاصه نتایج آن‌ها در ارائه شده است. **گام ششم - کنترل و ارزیابی کیفیت (روایی ابزار اندازه‌گیری پژوهش):** مفهوم روایی در تحقیقات کیفی از منظرهای مختلفی به کار رفته است. این مفهوم واحد نبوده، بلکه مفهومی پیچیده، فراگیر و همه‌جانبه بوده است. کاربرد این مفهوم در پروژه‌ها و مطالعات تحقیق اجتناب‌ناپذیر بوده است. هرچند که بعضی از محققان کیفی، عنوان داشته‌اند که روایی در تحقیقات کیفی کاربردی ندارد، اما در نهایت استفاده از مقیاسی را برای تحقیقاتشان و کنترل صلاحیت آن، لازم دیده‌اند (عباس زاده، ۱۳۹۱). روایی به میزانی اطلاق می‌گردد که یک روش قادر است هدف مطالعه را بسنجد و بتواند، پدیده مورد مطالعه یا متغیرهای مربوط به آن را انعکاس دهد (دانایی فرد و اسلامی، ۱۳۹۰). به منظور سنجش کفایت فرایند تحقیق و کسب اطمینان از کیفیت داده‌ها و تفسیرهای صورت گرفته و موجه بودن ابزار گردآوری داده‌ها

اختصاص دهد «ضعیف» = ۱، متوسط = ۲، خوب = ۳، خیلی خوب = ۴ و عالی = ۵». ابزار کسب برگرفته از ۱۰ شاخص اصلی «اهداف تحقیق، منطق روش، طرح تحقیق، نمونه‌برداری، جمع‌آوری داده‌ها، انعکاس‌پذیری، ملاحظات اخلاقی، دقت در تجزیه و تحلیل، بیان درست یافته‌ها و ارزش تحقیق می‌باشد». هنگام استفاده از این ابزار، محقق مقاله را به طور کامل می‌خواند تا از محتوی، آگاهی کامل و دوباره پیدا نماید. سپس بر مبنای معیارهای کسب، به هریک از مقالات امتیازاتی را تخصیص می‌دهد (۵۰ - ۰) و تصمیم به پذیرش یا رد یک مقاله می‌گیرد. به این صورت که مقالاتی که امتیاز پایین‌تر از ۳۰ را کسب نمایند، از ارزیابی خارج می‌گردند و حذف می‌شوند. در پژوهش حاضر، تعداد ۸۳ مقاله باقی‌مانده از بررسی‌های مراحل قبل، ارزیابی کیفی شدند. در نتیجه این ارزیابی، تعداد ۲۵ مقاله با امتیاز کمتر از ۳۰ و درجه متوسط از حیث ارزیابی کیفی، حذف شدند و تعداد ۵۸ مقاله باقی‌مانده به مرحله بعدی راه یافتند. از میان این ۵۸ مقاله تعداد ۴۸ مورد داخلی و ۱۰ مورد نیز لاتین بودند. فهرست این مقالات در بخش فهرست مراجع ذکر شده است.

گام چهارم - استخراج متون و اطلاعات مقاله‌ها: در سراسر فراترکیب، به طور پیوسته مقالات منتخب و نهایی شده، به منظور دستیابی به یافته‌های درون مطالعات، چندین بار بازخوانی شدند. در تحقیق حاضر، اطلاعات مقالات نهایی به این صورت دسته‌بندی شده است: در ستون اول مرجع مربوط به هر مقاله ثبت می‌شود «نام و نام خانوادگی نویسنده به همراه سال انتشار اثر»، در ستون دوم ابعاد و مؤلفه‌های هویت، نما، هویت مکانی و هویت منظر و سیمای شهری و در ستون سوم، اطلاعات روش‌شناختی مطالعه مورد نظر ارائه شده است. نتایج به دست آمده به صورت مجزا برای مقالات فارسی و انگلیسی

ذهنی و احساس تعلق به محل سکونت در نظر گرفته می‌شوند. **قنبرپور و همکاران (۱۳۹۷)**، براین باورند که ارزش اجتماعی و نمادین، تناسب محیطی، وابستگی احساسی، انگیزه‌ها و نیازهای روان‌شناختی از شاخص‌های تعیین‌کننده هویت مکان هستند. از طرفی دیگر، چهار عامل؛ خود توسعه یافته، خویش بوم‌شناختی، اندیشه سنخیت بین خویشتن و مکان و وابستگی مکان در ابعاد تعیین هویت مکان مؤثرند؛ و در نهایت خود گستردگی، تناسب محیطی، خود سنخیتی مکان، وابستگی‌های احساسی، انگیزه‌ها و نیازهای روان‌شناختی، احترام به نفس (احترام به خود)، پیوستگی، خود سودمندی، تمایز، تعلق‌پذیری، کنترل، امنیت، خشنودی مربوط به زیبایی‌شناسی، پیوندهای اجتماعی به مکان‌ها، پیوندهای نسبی، پیوندهای اقتصادی، حس فقدان/ جابه‌جاشدگی، پیوندهای روایی، اهمیت‌های معنوی و پیوندهای به وقایع خاص، شاخص‌های درجه‌بندی هویت مکانی هستند.

هویت: برای ادراک کافی از مفهوم هویت؛ ویژگی‌های، ابعاد، انواع مؤلفه‌ها و بحث بحران هویت مورد جستجو در مقالات معتبر قرار گرفته است. مصالح، شکل و فرم ساختمان، اصول کلی طراحی، رابطه با زمینه، سازمان زمانی، سازمان معنایی و سازمان فضایی از ویژگی‌های اصلی هویت در معماری هستند (Torabi & Brahman, 2013). تضاد، پویایی و استقرار، ادغام محتوای ذهنی و شکلی در مقاله (نجفی، ۱۳۹۵) به‌عنوان ویژگی‌های اصلی هویت و در مقاله (مؤمن زاده و رستم‌پور، ۱۳۹۵) به‌عنوان شاخصه‌های اصلی هویت بیان شده‌اند. سودمندی، تمایزبخشی، پیوستگی و احترام به نفس در تئوری فرایند هویت دخیل هستند (قنبرپور و همکاران، ۱۳۹۷). بعد فلسفی هویت، بعد روانی هویت، بعد فرهنگی هویت، بعد اجتماعی هویت (رضایی قادی و همکاران، ۱۳۹۵)، نیازها و انگیزه‌ها و پیوندهای اجتماعی ابعاد

از معیارهای تأیید‌پذیری، انتقال‌پذیری، اعتماد‌پذیری و راستی استفاده شده است که نتایج حاصله در **جدول ۲** ذکر شده است. **گام هفتم - ارائه یافته‌ها:** در مرحله ارائه یافته‌ها در روش فراترکیب، یافته‌های حاصل از مراحل قبلی ارائه می‌شوند. در این مرحله با توجه به نتایج به‌دست‌آمده، می‌توان مدل یا الگویی طراحی نمود، چارچوبی را ارائه نمود و یا نتایج را در قالب جدولی ارائه نمود (**الباد و همکاران، ۱۳۹۹**). در **جدول ۳** مفاهیم و شاخص‌های مرتبط با مقوله هویت نماهای شهری ارائه شده است.

بمب

در این بخش تمامی زیرشاخص‌های، ۱۲۳ شاخص مطرح‌شده در **جدول ۳** به تفکیک ۷ مفهوم (هویت مکانی، هویت، هویت شهری، منظر شهری، منظر معماری، سیمای شهری و نما) بیان شده است. **هویت مکانی:** در بررسی مفهوم هویت مکانی چهارمقاله که به تحلیل؛ شاخص‌ها، ابعاد، کسب و ارزیابی هویت مکانی پرداخته‌اند، یافت شد. **قنبرپور و همکاران (۱۳۹۷)**، خانه پدری، مکان‌های شاخص و شناخته‌شده، مکان جدید و سرزنده، مکان تاریخی و محلات قدیمی را به‌عنوان مکان‌های هویت‌بخش معرفی نموده‌اند. در پژوهش **اریاب و همکاران (۱۳۹۴)**، آشنایی و شناخت، خوانایی و تشخیص، رضایتمندی، خودکارآمدی، تعامل اجتماعی، تناسب محیطی، دل‌بستگی و خاطره‌انگیزی در فرایند شکل‌گیری هویت مکان در توسعه شهری جدید تأثیرگذار بوده‌اند. عوامل فرهنگی و اجتماعی و عوامل کالبدی و فضایی در کسب هویت مکانی مؤثرند (**صوفی و همکاران، ۱۳۹۸**). از دیدگاه **مجیدی و حیدری (۱۳۹۶)**، در ارزیابی میزان هویت مکانی مؤلفه‌های؛ اجتماع‌پذیری، دسترسی به خدمات، آسایش و تصویر

جدول ۲. ارزیابی روایی ابزار تحقیق
Table 2. Validity evaluation of research tools

معیار	مفهوم	شرح
انتقال‌پذیری	به معنای قابلیت تعمیم نتایج به سایر حوزه‌ها و زمینه‌هاست؛ و میزانی است که امکان به‌کارگیری یافته‌های تحقیق را در موقعیت‌های مشابه فراهم می‌کند.	استفاده از روش تحقیق فراترکیب
اعتماد‌پذیری	اعتماد‌پذیری به معنای واقعی بودن توصیف‌ها و یافته‌های پژوهشی است؛ و بیانگر آن است که نتایج برآمده از تحقیق گویای برداشت واقعی از داده‌هاست.	ارائه گزارش یافته‌های به متخصص حوزه معماری
تأیید‌پذیری	تأیید‌پذیری به معنای کوشش در جهت احراز شاخص عینیت در پژوهش است؛ و درواقع میزانی است که امکان به‌کارگیری نتایج تحقیق را در موقعیت‌های دیگر نشان می‌دهد.	تحلیل و بررسی یافته به کمک متخصص حوزه معماری
راستی	میزانی است که مشخصکننده آن است که تفسیرها تحت‌تأثیر اطلاعات ناقص قرار نگرفته است.	استفاده از مقالات منتشرشده از نشریات معتبر

جدول ۳. مفاهیم و شاخص‌های مقوله هویت نماهای شهری
Table 3. Concepts and indicators of the category of identity of urban views

مقوله	مفهوم	شاخص
هویت مکانی	مکان‌های هویت‌بخش، فرایند شکل‌گیری هویت مکان در توسعه شهری جدید، کسب هویت مکانی، ارزیابی میزان هویت مکانی، شاخص‌های تعیین‌کننده هویت مکان، شاخص‌های درجه‌بندی هویت مکانی، ابعاد تعیین هویت مکان	
هویت	ویژگی‌های اصلی هویت در معماری، تئوری فرایند هویت، شاخصه‌های اصلی هویت، ابعاد هویت، ابعاد اصلی هویت، مؤلفه‌های مؤثر در هویت، مؤلفه‌های عملکردی هویت، مسئله بحران هویت، مؤلفه‌های تاریخی، مذهبی سازندهی هویت، مؤلفه‌های اجتماعی سازندهی هویت، مؤلفه‌های فرهنگی سازندهی هویت، مؤلفه‌های کالبدی هویت، مؤلفه‌های معنایی هویت، علل بحران هویت، مؤلفه‌های کالبدی سازندهی هویت	
هویت شهری	شکل‌گیری هویت شهر، شکل‌گیری هویت‌های منحصربه‌فرد شهر، هویت شهر یا هویت یک مکان متشکل از سه جزء مرتبط با یکدیگر است، شکل‌دهنده هویت شهر، عناصر شکل‌دهی به هویت شهر، عناصر اساسی هویت شهری، عناصر هویتی یک شهر، ویژگی‌های هویت شهر، عوامل تشکیل‌دهنده هویت شهری، عوامل مؤثر بر شکل‌گیری هویت شهر، عوامل تشکیل‌دهنده هویت شهر، عوامل تعیین‌کننده هویت شهر، عوامل و نشانه‌های هویتی شهر، عوامل هویت بخشی و تأثیرگذار به شهر، عوامل ایجاد هویت منفی شهر، ابعاد و مؤلفه‌های شالکه هویت شهر، ابعاد هویت شهری، رویکردهای نسبت به هویت شهری، بررسی هویت هر شهر، مؤلفه‌های بیان شده هویت فیزیکی، مؤلفه‌های هویت کالبدی شهر، مؤلفه‌های هویتی شهر، مؤلفه‌های شکل‌دهنده و تأثیرگذار بر هویت شهر، مؤلفه‌های هویت شهر، شاخص‌های هویت کالبدی شهر، محورهای تأکید هویت شهر، پارادایم‌هایی در رابطه با موضوع هویت فضایی شهر، شئون هویتی فضای شهرهای ایران، ویژگی‌های هویتی فضای شهرهای ایرانی، شاخص‌های ارزیابی سلسله‌مراتب هویت فضایی در مناطق شهری تاریخی، هویت شهرهای ایرانی-اسلامی، هویت نهایی فضا	
منظر شهری	مؤلفه‌های شکل‌گیری سیستم منظر شهری، عوامل مؤثر بر عملکرد در منظر شهری، عوامل مؤثر بر زیبایی منظر شهری مطلوب، عوامل مهم و تأثیرگذار در زیباشناسی ابنیه بلند در منظر شهری، ابعاد تشکیل‌دهنده منظر شهری، ابعاد هویتی منظر شهری، ابعاد کارکردی و کالبدی منظر شهری	
هویت نماهای شهری	مؤلفه‌های عملکردی مؤثر بر کیفیت مطلوب منظر معماری، مؤلفه‌های زیبایی‌شناسی مؤثر بر منظر معماری، مؤلفه‌های کالبدی مؤثر بر منظر معماری، مؤلفه‌های معنایی مؤثر بر هویت مطلوب منظر معماری	
سیمای شهری	سیمای شهر، عناصر سیمای یک شهر، فاکتورهای تأثیرگذار بر سیمای شهری، عوامل هویت‌ساز در سیمای شهری، عوامل سازنده سیمای بصری شهر، مؤلفه‌های سازنده سیمای شهر، مؤلفه‌های مؤثر در سیمای شهر، عوامل نابسامانی و آشفتگی سیمای شهر، دلایل بی‌هویتی و ناهمخوانی سیمای منظر شهری، نقاط قوت انعکاس الگوی ایرانی-اسلامی در سیمای منظر شهری	
نما	عناصر و اجزاء تشکیل‌دهنده نما، عناصر و اجزاء نما، شاخصه‌های نمای ساختمانی، عملکردهای نما، مهم‌ترین ویژگی‌های اصلی نمای ساختمانی، عوامل تأثیرگذار بر نما، عوامل تأثیرگذار در طراحی نماهای شهری، عوامل تأثیرگذار بر نمای شهری، عوامل مؤثر بر الگوهای نمای فضاهای مسکونی معاصر، عوامل زوال هویت فیزیکی نماها، عوامل اغتشاش در نماهای مسکونی، عوامل نابسامانی و بی‌هویتی در نمای شهری، علل بی‌توجهی به هویت در نمای شهر معاصر، انتقادات مطرح‌شده در نابسامانی نماهای شهری، معیارهای درک نما و ظاهر محیط و منظر شهر، معیارهای مؤثر بر ارتقا عملکرد نماهای شهری، معیارهای مؤثر بر ارتقا هویت نمای شهری، معیارهای مؤثر بر عوامل زیباشناسی نمای شهری، مؤلفه‌های تأثیرگذار بر هویت‌بخشی به نماهای ساختمانی، مؤلفه‌های تأثیرگذار بر هویت‌بخشی به نماهای ساختمانی، مؤلفه‌های تأثیرگذار بر بی‌هویتی نماهای ساختمانی، مؤلفه‌های زیست‌محیطی مؤثر بر نماهای معماری، مؤلفه‌های تجربی، زیبایی‌شناختی مؤثر بر نماهای معماری، مؤلفه‌های عملکردی مؤثر بر نماهای معماری، دلایل و اهداف اصلی نماسازی در ساختمان‌ها، سیر تکاملی انتظارات از نما، تغییرات نما، انواع نماهای منتخب در مدل شبکه احساسی، انواع دلالت‌های معنایی در تیپ‌های مختلف نمای ساختمانی، نشانه‌ها در نماهای شهری، فاکتورهای فیزیکی نما، فاکتورهای زیبایی‌شناسی نما، ادراک‌پذیری نماهای شهری، تجربه ناظرین نماهای شهری در جریان ادراک، ساختارهای موردتوجه مخاطب در ادراک نما، نقش نما در ادراک و خودآگاهی مخاطب، رویکردهای ادراک نما، عملکردهای نما، مبانی نظری طراحی نما، مبانی نظری طراحی نما، ضوابط کنترل و طراحی و نظارت بر اجرای نماهای شهری	

هویت را تشکیل می‌دهند (قنبر پور و همکاران، ۱۳۹۷). مؤلفه‌های مؤثر در هویت عبارت انداز: هویت، انسان و باورهایش، هویت و مکان، هویت و زمان (نجفی، ۱۳۹۵؛ مؤمن زاده و رستم پور، ۱۳۹۵؛ زبردابی اسکویی و بابا زاده سکویی، ۱۴۰۰). زمینه اقلیمی، نفوذپذیری، تنوع، خوانایی الگوهای فعالیت، انعطاف‌پذیری، گوناگونی، سلسله‌مراتب، سرعت و حرکت، تناسب بصری، غنا، تعلق، سرزندگی، دسترسی و نظارت (مشارکت) جزئی از مؤلفه‌های عملکردی هویت محسوب می‌شوند (صفر نژاد و همکاران، ۱۳۹۵). دو عامل زمینه‌گرایی و تاریخ کالبد دارای تجربه، زمینه‌ساز مؤلفه‌های تاریخی و مذهبی هویت هستند، غنای حسی (محیط و انسان) هم مؤلفه‌های اجتماعی هویت

را می‌سازد، مؤلفه‌های فرهنگی سازنده هویت عبارت انداز؛ تناسب نما با زمینه گشاده‌روی، بی‌ریایی، حس اطمینان و احترام، حس مکان (بهزاد پور و توکل، ۱۴۰۰؛ خدای پور و همکاران، ۱۳۹۹). زمینه کالبدی، تمایز / تشابه، تداوم / تحول، وحدت / کثرت، خوانایی در فرم کالبدی، ماندگاری، پایداری و نما (کریمی آذر و صفر نژاد، ۱۳۹۵)، بوم و اقلیم، زیبایی‌شناسی، سرزندگی، انعطاف‌پذیری، تناسبات بصری، عملکرد، دید و منظر از مؤلفه‌های کالبدی سازنده هویت هستند (بهزاد پور و توکل، ۱۴۰۰؛ خدای پور و همکاران، ۱۳۹۹). زمینه اجتماعی و فرهنگی، غنای حسی، نماد و نشانه، عناصر طبیعی و تکرار مستمر الگوی خاصی از رویدادها مؤلفه‌های معنایی هویت را شکل می‌دهند (کریمی آذر و صفر نژاد، ۱۳۹۵). مسئله بحران هویت با دو موضوع مهم مرتبط است؛ ۱. هدفمند بودن هویت و جهت داشتن ساختار آن ۲. بسامان بودن هویت و پرهیز از نابسامانی در ساختار هویت (رضایی قادی و همکاران، ۱۳۹۵). نارضایتی، کمبود دانش، کم‌توجهی به اصالت‌ها، شناخت ناکافی از فرهنگ، نداشتن اعتقاد حرفه‌ای، رعایت‌نکردن هنجارها توسط معماری معاصر، توجه‌نکردن به پشتیبان فرهنگی توسط معماری معاصر، فردگرایی و خودمحوری معماری معاصر، نادیده‌گرفتن حرمت‌ها و اصالت ریشه‌های سرزمین و نداشتن ارتباط بین مردم و معماری از علل بحران هویت هستند (شهبازی چگینی و همکاران، ۱۳۹۳).

هویت شهر: در تحلیل و بررسی مفهوم هویت شهر پارامترهای؛ عناصر، عوامل و ابعاد شکل‌گیری هویت شهر، انواع مؤلفه‌ها و... در نظر گرفته شده است. هویت شهر یا هویت یک مکان متشکل از سه جزء مرتبط با یکدیگر است؛ ویژگی‌های فیزیکی یا ظاهر، فعالیت و عملکرد قابل‌مشاهده، معانی یا نمادها (Cheshmehzangi, 2012). هویت شهری شامل ابعاد؛ تاریخی (معنایی)، جغرافیایی (کالبدی) و کارکردی (زیارتی، جهانگردی، تجاری و صنعتی) می‌باشد (کریمی آذر و صفر نژاد، ۱۳۹۵). عوامل؛ موقعیت جغرافیایی، ساختار فیزیکی، ساختار اجتماعی-فرهنگی، حقایق مذهبی، اقلیم، توپوگرافی، ساختار تجاری، محیط اقتصادی، تاریخ، فرهنگ، جاده‌ها، خیابان‌ها و آثار معماری در شکل‌گیری هویت‌های منحصربه‌فرد شهر نقش اساسی دارند و به‌طور کلی تعاملات اجتماعی، فرآیندهای فیزیکی، سیاسی و اقتصادی، تغییر / تحول فرهنگی از محیط کلان به محیط خرد به شکل‌گیری هویت شهر کمک می‌کنند (Yaldiz et al., 2014). عناصر و عوامل شکل‌دهنده به هویت شهر عبارت انداز؛ عناصر ساختار جمعیتی، عناصر ساختار اداری و عناصر ساختار فرهنگی، بناها، مکان‌ها، تاریخ، محیط طبیعی و فعالیت‌های شهروندان به همراه فضاهای اجتماعی و فیزیکی (صالحی زلانی و همکاران، ۱۳۹۸)، تعاملات انسانی، حافظه

تاریخی و هنر، زیبایی‌شناسی در شهر (آذرینا، ۱۳۹۶؛ نصر و ماجدی، ۱۳۹۲)، شاخص‌های اقلیمی، شاخص‌های منطقه‌ای (مقصودی و همکاران، ۱۳۹۹). محیط فیزیکی ساکن، فعالیت‌ها و معنا (Sherine, 2011)، عناصر کالبدی یا سیمای شهری، عناصر کارکردی یا محتوای شهری (آذرینا، ۱۳۹۶) از عناصر هویتی یک شهر محسوب می‌شوند. از ویژگی‌های هویت شهر می‌توان؛ تاریخی بودن، محل، حافظه جمعی یک دوره تاریخی خاص، احساس تعلق، رویدادهای فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و سیاسی، حقوق و وظایف شهروندان یا عدم حضور آن‌ها، سطح فناوری، روابط فروتر و برتر، روابط اجتماعی عام و خاص، روابط بین‌المللی نام برد (Pazhuhani et al., 2015). عناصر، هویت و مؤلفه‌های (طبیعی، مصنوع و انسانی) در مقالات مختلف با عناوین متفاوتی ذکر شده‌اند؛ به‌عنوان عوامل تعیین‌کننده هویت شهر در مقاله (Yaldiz et al., 2014)، عوامل هویت بخشی و تأثیرگذار به شهر در مقاله (پور زرگر و بیسادی، ۱۳۹۶)، بررسی هویت هر شهر در مقاله (واعظی و علیمردانی، ۱۳۹۷)، مؤلفه‌های هویت کالبدی شهر در مقاله‌های (دنبلی و همکاران، ۱۳۹۷؛ بهزاد پور و توکل، ۱۴۰۰)، مؤلفه‌های هویتی شهر در مقاله‌های (یاران و بهرو، ۱۳۹۵؛ صالحی زلانی و همکاران، ۱۳۹۸)، مؤلفه‌های شکل‌دهنده و تأثیرگذار بر هویت شهر در مقاله (صالحی زلانی و همکاران، ۱۳۹۸)، شاخص‌های هویت کالبدی شهر در مقاله (اکبری شاهرک، ۱۳۹۶). شکل و محتوا از عوامل و نشانه‌های هویتی شهر هستند (هاشمی و همکاران، ۱۳۹۶). توسعه بی‌رویه شهرها به دلیل برنامه‌ریزی دور از پویایی دوران و سرعت شهرنشینی، مقررات و ساختار سازمانی ناکافی، ساخت‌وسازهای ناسالم و غیرقانونی عوامل ایجاد هویت منفی شهر محسوب می‌شوند (Yaldiz et al., 2014). کیفیت، کمیت، وضعیت، آینیت، مصنوع و طبیعی، وجودی و اکتسابی، انسانی و محیطی ابعاد و مؤلفه‌های شاکله هویت شهر را می‌سازند (واعظی و علیمردانی، ۱۳۹۷). نسبت به هویت شهری، رویکردهای مختلفی وجود دارد برخی از این رویکردها عبارت انداز؛ هویت شهری به‌مثابه یکپارچگی و انسجام مؤلفه‌های شهری، هویت شهری به‌مثابه هویت شهروندی، هویت شهری به‌مثابه هویت تاریخی زیبایی‌شناختی و هویت شهری به‌مثابه هویت نمادین (یزدانی و همکاران، ۱۳۹۸). در خصوص هویت فیزیکی مؤلفه‌های؛ تکامل، حفظ وحدت در کثرت، شکل، محتوا و عملکرد متفاوت، اجزای طبیعی، مصنوعی و انسانی، ارزش تاریخی، زبان بومی (زمینه‌گرایی)، متمایز بودن، استقبال، طراحی، فرم و معماری، محوطه فضایی، نما، تفاوت/شباهت، مجاورت، حفظ وحدت در کثرت و تداوم در حال تکامل، تمایز موجود با زمینه، شباهت، مجاورت، شمول، شکل‌گیری شهر، ساختار کالبدی و ویژگی‌های

شهر، مکان‌های باستانی و قدیمی، ویژگی‌های دسترسی، ویژگی‌های عملکردی عناصر اجزای تشکیل‌دهنده بافت کالبدی شهر، بازنمایی معماری و ساختمانی شهر، ویژگی‌های حرکتی شهر، خوانایی، خط افق و دیوار، کاربری مختلط، علامت عناصر بیان‌شده است (Balali, Oskoui et al., 2019). نمادها و مبادله‌ی نماد، ادراک هویت فضا، همگرایی هویت اجتماعی و کالبدی شهر از محورهای تأکید هویت شهر هستند (آذرمینا، ۱۳۹۶). سه پارادایم؛ پارادایم منظر، پارادایم فرهنگ و پارادایم اقتصاد در رابطه با موضوع هویت فضایی شهر مطرح می‌شوند (Duan et al., 2021). هویت فرهنگی، هویت عملکردی و هویت کالبدی جزء شئون هویتی فضای شهرهای ایران محسوب می‌شوند (بهزادپور و همکاران، ۱۴۰۰). ویژگی‌های هویتی فضای شهرهای ایرانی شامل؛ هویت کالبدی، هویت معنایی و هویت عملکردی می‌باشد (نصر و ماجدی، ۱۳۹۲). از شاخص‌های ارزیابی سلسله‌مراتب هویت فضایی در مناطق شهری تاریخی می‌توان؛ حساسیت بصری، زیبایی منظره، خوانایی، سرزندگی و پشتیبانی از فعالیت را نام برد (Duan et al., 2021). منظر شهر، هویت، شهر ایرانی-اسلامی؛ هویت شهرهای ایرانی-اسلامی را می‌سازند (دنبلی و همکاران، ۱۳۹۷). درنهایت هویت عملکردی، هویت کالبدی، هویت محیطی، هویت فرهنگی و هویت معنایی؛ هویت نهایی فضا را شکل می‌دهند (نصر و ماجدی، ۱۳۹۲).

منظر شهری: شکل‌گیری سیستم منظر شهری شامل مؤلفه‌های؛ فرایند ادراک، شناخت، ارزیابی و رفتار است (ظریف‌پور لنگرودی و همکاران، ۱۳۹۸). دسترسی، خواناسازی محیط، تأثیر فعالیت‌های چیره شهر، آرام‌سازی محیط، راه‌یابی در فضای شهری و توجه به جنبه‌های بصری از عوامل مؤثر بر عملکرد در منظر شهری محسوب می‌شوند. برای زیبایی منظر شهری مطلوب باید عوامل ذیل را در نظر گرفت؛ حاکمیت مظاهر زیبایی‌شناسانه مانند وزن، ریتم، وحدت، تنوع، تابین فضایی، وجود سلسله‌مراتب فضایی، نظم، تنوع، پیچیدگی و کیفیات هنری نظیر ترکیب و ریتم به منظر شهری هویت خاص و منحصر به فردی می‌بخشد. خط آسمان در حقیقت نیمرخ شهر در مقابل آسمان است جایی که آسمان و زمین به هم می‌رسند. می‌توان خط آسمان را با ساختمان‌های یادمانی یک شهر از قبیل گنبد یا مناره مساجد، شکل داد و بناها با ریتم و همگونی به شهر هویت ببخشد. اتصال بنا به جداره شهری و نحوه اتصال آن به زمین دارای اهمیت بسیاری هست و بهتر است به مسائل زیبایی‌شناسانه، سلسله‌مراتب و حریم در طراحی آن توجه گردد. توجه به اصول و ارزش‌های بومی و فرهنگی در طراحی نماها به جای تقلید از مدهای سطحی می‌تواند به طراحی‌های مناسب‌تری برای نماهای شهری منتهی گردد. جهت

کنترل و هماهنگی نماهای شهری نهادهای قانون‌گذار باید به وضع قوانین متناسب با شرایط مناطق شهری بپردازند و سعی در ایجاد نظم و اتحاد در جداره‌های شهری نمایند. استفاده از مصالح متناسب و بومی به گونه‌ای که علاوه بر استحکام بتواند به ایجاد حس تعلق در مردم، نسبت به شهر کمک کند و بتوان با طراحی مناسب به القای زیبایی معنوی در کنار زیبایی مادی پرداخت. استفاده از پوشش گیاهی در بدنه‌های ساختمان می‌تواند به ایجاد طراوت و نشاط در محیط شهری کمک نماید. توجه به ابعاد معنایی و نمادین رنگ‌ها در جداره بنا در کنار ابعاد مادی و کالبدی آن می‌تواند به ارتقا کیفیت مطلوب جداره‌ها کمک نماید. اتصال و هم‌جواری متناسب بناها در جداره شهری اهمیت بسیار بالایی دارد به گونه‌ای که عدم توجه به عملکرد آن‌ها می‌تواند مشکلات بسیاری را در بدنه‌های شهری ایجاد نماید. علاوه بر این در اتصال دو بنا باید به اصول زیبایی‌شناختی و ایجاد همگونی توجه کرد (عباسی، ۱۳۹۶). عوامل مهم و تأثیرگذار در زیباشناسی ابنیه بلند در منظر شهری می‌توان؛ اشارات تاریخی، فرهنگی و معنایی، کیفیت ساخت و موقعیت بصری بنای بلند (قرارگیری در محور دید شهروندان) را نام برد (پورزرگر و بیسادی، ۱۳۹۶). ابعاد هویتی، عملکردی و زیبایی‌شناسانه ابعاد تشکیل‌دهنده منظر شهری را تشکیل می‌دهند. ابعاد هویتی منظر شهری عبارت انداز؛ نشانه‌ها، نظم و سلسله‌مراتب، حریم، تناسب فضا - بارزش‌های فرهنگی و ویژگی‌های انسان، توجه به نیازهای انسانی، توجه به غنای حسی و عدم تقلیدی بودن و تداوم تاریخی. ابعاد کارکردی و کالبدی منظر شهری شامل؛ حضور طبیعت، هم‌جواری مناسب بناها، تأسیسات و تجهیزات شهری، وجود نشانه‌های آشنا در محیط، توجه به خط آسمان، نحوه قرارگیری عملکردها در جداره‌ها، تناسب جنس و رنگ مصالح با محیط، اهمیت فضاهای شهری و مراکز جمعی و دسترس‌پذیری فضاها هست (عباسی، ۱۳۹۶).

منظر معماری: در بررسی مفهوم منظر شهری چهار مؤلفه مورد تحلیل قرار می‌گیرند که شامل؛ ۱. مؤلفه‌های عملکردی مؤثر بر کیفیت مطلوب منظر معماری؛ نشانه‌شناسی، عملکردی، نفوذپذیری، بوم‌گرایی، کنترل صوتی و بصری و رنگ ۲. مؤلفه‌های زیبایی‌شناسی مؤثر بر منظر معماری؛ قانون، زیبایی‌شناسی، طبیعت و بوم و اقلیم ۳. مؤلفه‌های کالبدی مؤثر بر منظر معماری؛ خوانایی، معنا، کیفیت مکان، تاریخ و کیفیت بصری ۴. مؤلفه‌های معنایی مؤثر بر هویت مطلوب منظر معماری؛ تاریخ، فرهنگ و معنا (خدای پور و همکاران، ۱۳۹۹).

سیمای شهری؛ عناصر و مؤلفه‌های هویتی و کالبدی سیمای شهر را شکل می‌دهند (بهزادپور و همکاران، ۱۴۰۰). نمای ساختمان‌ها، باجه‌ها، نور آرایی معابر، فضاهای سبز و آب‌نماها در شب، تبلیغات اعم از ثابت و متحرک، ویتترین و تابلوهای مغازه‌ها (به‌ویژه در شب)، ترکیب

رنگ گیاهان در فضاها مثلاً در میدان‌ها، علائم راهنمایی‌وراندگی، اتومبیل‌ها، پوشش و آرایش شهروندان از عناصر سیمای یک شهر محسوب می‌شوند (حسین پور، ۱۳۹۵). فاکتورهای تأثیرگذار بر سیمای شهری شامل؛ فرهنگ، هویت، تکنولوژی، کمیت و کیفیت ساخت ابنیه، تراکم جمعیتی اقتصاد زمین و قوانین، ضوابط و مقررات شهرسازی هست (آجور لو و قمیشی، ۱۳۹۶). خیابان، بافت، نسبت توده به فضا، جزئیات، مصالح، میلان شهری، نشانه‌ها، نفوذپذیری، تراکم، شبکه ارتباطی، دانه‌بندی، مقیاس، فرم و شکل بناها، نقاط عطف، چشم‌انداز شهر و رنگ از عوامل هویت‌ساز در سیمای شهری محسوب می‌شوند (مقصودی و همکاران، ۱۳۹۹). نقشه، مظاهر معماری و ساختمانی شهر، خصوصیات تحرکی شهر، فعالیت‌های شهری، صدا و بو عوامل سیمای بصری شهر را می‌سازند (روشان، ۱۳۹۴). مؤلفه‌های سازنده سیمای شهر عبارت‌اند از؛ نماهای شهری، خیابان، الحاقات نما، تراکم شهری، نماهای رهاشده، خط آسمان - خطوط افقی و عمودی، مصالح، بالکن، منظر محیطی و فضای سبز شهری، هنر در شهر، بناهای شاخص، فضاها موقت ولی دائمی، تأسیسات و تجهیزات شهری، فضاها تجاری، تابلوهای تبلیغاتی و دیوارنوشته‌ها (ملکی و احمدی، ۱۳۹۲) و مؤلفه‌های مؤثر در سیمای شهر شامل: سیمای شهر، چهره شهر، پیکر شهر و روحیه شهر هست (بهزادپور و توکل، ۱۴۰۰). عدم هماهنگی با زمینه، عدم بهره‌گیری مناسب از منابع ارزشمند بصری، عدم کارایی، انواع آلودگی‌های زیست‌محیطی، عدم بهره‌گیری از تأثیر عناصر متنوع طبیعی در سیمای شهری، عدم توجه به معیارهای اولیه‌ی زیبایی‌شناسی، تنوع بیش‌ازحد و آزاردهنده و عدم وجود ایمنی در فضاها شهری جزء عوامل نابسامانی و آشفتگی سیمای شهر محسوب می‌شوند (ملکی و احمدی، ۱۳۹۲). از دلایل بی‌هویتی و ناهمخوانی سیمای شهر و منظر شهری می‌توان؛ عدم آشنایی پدیدآورندگان فضاها و عناصر شهری با مفهوم اصیل زیبایی و شهرسازی اسلامی و بوم‌گرا، رواج سلطه روحیه سوداگری، سیطره تفکر و روش مادی‌گرایان در بسیاری از فعالیت‌های شهری؛ را نام برد. در نهایت آشنایی، امنیت، خوانایی و راحتی از نقاط قوت انعکاس‌الگوی ایرانی - اسلامی در سیمای شهر هستند (هاشمی و همکاران، ۱۳۹۶).

نما: برای درک مفهوم نما به بررسی عناصر، مؤلفه‌ها، عوامل مؤثر، انواع معیارهای مرتبط با نما می‌پردازیم. پهنه‌ی نما، سطوح شفاف و کدر، نمای هماهنگ (احمدی مراغه و همکاران، ۱۳۹۹)، پهنه‌بندی سطوح، خط زمین، خط آسمان، سطوح کدر و شفاف، ورودی، جنس و رنگ مصالح، سطوح پر و خالی، خطوط غالب در نما و تناسب؛ عناصر و اجزاء نما را تشکیل می‌دهند (کاروان، ۱۳۹۲). پایداری، زمینه‌گرایی

کالبدی و زمینه‌گرایی اقلیمی از شاخصه‌های نمای ساختمانی محسوب می‌شوند (احمدی مراغه و همکاران، ۱۳۹۹؛ عسکرزاد و همکاران، ۱۳۹۶). از نماهای چهار عملکرد انتظار می‌رود؛ نما به‌عنوان محافظ، نما به‌عنوان رابط، نما به‌عنوان یک معرف، نما به‌عنوان جزئی از یک کل (جلیلی و همکاران، ۱۳۹۴؛ غفاری، ۱۳۹۵؛ سلیمی، ۱۳۹۳؛ Askarizad & Jafari, 2019). مهم‌ترین ویژگی‌های اصلی نمای ساختمانی شامل: بافت کالبدی، بافت اقلیمی و پایداری است (Askarizad & Jafari, 2019). پیوستگی در نماهای شهری، مواد و مصالح همگون در نما، سلسله‌مراتب در نهادها شهری، مقیاس، تناسب، سطوح پر و خالی، خطوط غالب در نما، خط زمین و آسمان، هویت‌بخشی به نماهای شهری از عواملی هستند که در طراحی نمای شهری تأثیرگذارند (هاشمی و همکاران، ۱۳۹۶؛ پورزرگر و بیسادی، ۱۳۹۶). همچنین عوامل؛ عدم تطبیق پلان و نما، عدم ترکیب‌بندی منطقی بین مصالح، تبدیل نما به بدنه گرافیکی و استفاده بیش‌ازحد از مصالح مختلف جزء عوامل تأثیرگذار بر نما محسوب می‌شوند (نصر و ماجدی، ۱۳۹۲؛ غلامرضایی و همکاران، ۱۳۹۸). عوامل مؤثر بر الگوهای نمای فضاها مسکونی معاصر عبارت‌اند از؛ پلان تیپ، نمای دوبعدی و حجم (جلیلی و همکاران، ۱۳۹۴) سیاست‌های اشتباه، طرح‌های نامرتب، فقدان مقررات، کاربری‌های بی‌برنامه، ترازوهای نامتعادل عوامل زوال هویت فیزیکی نماها را تشکیل می‌دهند (Sattarizad Fathi & Heidari, 2018). همچنین؛ هنرنمایی اغراق‌آمیز و خودخواهانه طراح و معمار، پایین بودن سطح سلیقه و سواد بصری شهروندان، ضعیف بودن سیستم اجرایی و سودجویی بسازبفروشان، کمبود هم‌دلی و هماهنگی، کشیدن شدن فرهنگ چشم‌وهم‌چشمی به نما می‌توان به‌عنوان عوامل اغتشاش در نماهای مسکونی نام برد (زارعی، ۱۳۹۳). ناسازگاری ساختی الگوی معماری مدرن با سایر الگوهای معماری در منظر شهر و تأثیر ضوابط طرح‌های جامع و تفصیلی در منظر شهر ایرانی از عوامل نابسامانی و بی‌هویتی در نمای شهری محسوب می‌شوند (کریمی آذر و صفر نژاد، ۱۳۹۵). تکامل معماری غرب و ایران، حضور جامعه در تولیدات بنا و کم‌اهمیت بودن نما موجب بی‌توجهی به هویت در نمای شهر معاصر می‌شود (نصر و ماجدی، ۱۳۹۲). در حوزه نابسامانی نماهای شهری انتقاداتی مطرح است که شامل؛ اعمال سلیقه و دخالت‌های غیر کارشناسانه، محدودیت‌های فنی و اقتصادی حاکم بر کشور، ضعف در نظام هوایت و کنترل، ضعف تئوریک هست (شیخی، ۱۳۹۷). تهیج، تنوع در محیط، هویت مکانی، خوانایی و حوزه نفوذ جزئی از معیارهای درک نما و ظاهر محیط و منظر شهر محسوب می‌شوند (کریمی آذر و صفر نژاد، ۱۳۹۵). عباسی (۱۳۹۶)، معیارهای مؤثر بر ارتقا عملکرد نماهای شهری

عبارت انداز؛ ارتقا عملکرد منظر شهری با توجه به نشانه‌شناسی درست در طراحی نما برای ایجاد خوانایی بصری، توجه به فعالیت‌های جاری در یک خیابان در جهت ایجاد شناسنامه عملکردی برای یک فضای شهری، هم‌جواری عملکردهای همخوان و متناسب برای جلوگیری از آلودگی صوتی و بصری جهت آرام‌سازی محیط، رعایت سلسله‌مراتب احترام به حریم‌ها و توجه به نیازهای انسان در سهولت راه‌یابی به فضاهای شهری، توجه به مسائل زیباشناسی و بصری نماهای شهری، توجه به سهولت دسترس‌پذیری به جداره‌ها و ایجاد امنیت برای پیاده‌ها با ایجاد سلسله‌مراتب در دسترسی‌ها و رعایت مقیاس انسانی در طراحی ورودی و خروجی‌ها همچنین معیارهای مؤثر بر ارتقا هویت نمای شهری شامل؛ توجه به مؤلفه‌های معنا در شکل‌دهی به نماهای شهری با در نظر گرفتن ایدئولوژی حاکم بر جامعه، احترام به انسان، توجه به نیازهای انسان، توجه به نماد و سمبل، ایجاد ارتباط کالبد و معنا و توجه به غنای حسی در محیط، احترام به فرهنگ بومی و جلوگیری از شبیه شدن به بیگانه و تداوم تاریخی با احترام به ابعاد معنایی تاریخ و پرهیز از تکرار فرم‌های قدیمی تحت عنوان تاریخ‌گرایی هست از جمله معیارهای مؤثر بر عوامل زیباشناسی نمای شهری می‌توان؛ توجه به حضور طبیعت در جداره‌ها و بام بنا و توجه به مصالح طبیعی، هم‌جواری بناها با عملکردهای متناسب و توجه به اصول زیبایی‌شناسانه در ترکیب نماها، در نظر گرفتن اصول زیبایی‌شناسی کلاسیک در طراحی و ترکیب نماها، بهره‌گیری از مصالح بومی و در نظر گرفتن مفاهیم اقلیمی، استفاده مناسب از رنگ و در نظر گرفتن ابعاد مادی و معنایی رنگ در جداره‌ها، توجه به ارزش‌ها و اصول برگرفته از فرهنگ و مبانی بومی در طراحی نما و منظر شهری نام برد. مؤلفه‌های تأثیرگذار بر هویت‌بخشی به نماهای ساختمانی عبارت انداز؛ طبیعت، بهره‌گیری از نور و رنگ، استفاده از مصالح طبیعی (هاشمی و همکاران، ۱۳۹۶؛ زبردایی اسکویی و بابازاده اسکویی، ۱۴۰۰) و لزوم تعامل صحیح شهروندان، دانشگاه و مدیریت شهری (زبردایی اسکویی و بابازاده اسکویی، ۱۴۰۰). همچنین در مقابل مؤلفه‌های تأثیرگذار بر بی‌هویتی نماهای ساختمانی شامل موارد؛ اعمال سلیقه‌های شخصی، کپی‌برداری نامناسب، تعریف نادرست از معماری اسلامی، عوامل و نشانه‌های هویتی شهر هست (پورزرگر و بیسادی، ۱۳۹۶؛ هاشمی و همکاران، ۱۳۹۶). طبیعت و اقلیم از مؤلفه‌های زیست‌محیطی مؤثر بر نماهای معماری هستند. مؤلفه‌های تجربی، زیبایی‌شناختی مؤثر بر نماهای معماری عبارت‌اند از: سرزندگی، تاریخ، نفوذپذیری، تنوع‌پذیری، کیفیت بصری، انعطاف‌پذیری، غنای بصری، تناسبات بصری، معنا، دید و منظر. قانون، تنوع و عملکرد جزء مؤلفه‌های عملکردی مؤثر بر نماهای معماری محسوب می‌شوند (خداپی پور و

همکاران، ۱۳۹۹). از دلایل و اهداف اصلی نام‌سازی در ساختمان‌ها می‌توان؛ زیبا و دلپذیر شدن جلوه ظاهری و بیرونی ساختمان، کاهش اتلاف انرژی در تمام فصول سال، نمای ساختمان به‌عنوان عایق صوتی ایده‌آل و مناسب، کمک به افزایش دوام و پایداری ساختمان‌ها در برابر شرایط نامساعد جوی و محیطی نام برد (ابراهیمی و یوسفی قاجاری، ۱۳۹۷). در سه بعد؛ هندسی، طراحی و هنری می‌توان در نما تغییراتی را ایجاد کرد (نصر و ماجدی، ۱۳۹۲). انواع نماهای منتخب در مدل شبکه احساسی شامل؛ کسل‌کننده، آرامش‌بخش، هیجانی، استرس‌زا هست (محمدی، ۱۳۹۷). نشانه‌های تنوع و نشانه‌های یکنواختی از نشانه‌ها در نماهای شهری هستند (کریمی و همکاران، ۱۳۹۹). انواع دلالت‌های معنایی در تیپ‌های مختلف نمای ساختمانی عبارت انداز؛ بازشو (پنجره)، مصالح، کاربری بنا، وجود تابلوها، غلبه خطوط افقی، وجود عناصر الحاقی، فرم بنا (محمدی، ۱۳۹۷). حائری زاده و قمیشی (۱۳۹۵)، دو فاکتور فیزیکی و زیبایی‌شناسی در نما مطرح می‌شوند؛ فاکتورهای فیزیکی شامل؛ ظاهر دیوار، مصالح دیوار، فرم دیوار، بافت دیوار، اندازه‌ی پنجره، فرم و اندازه‌ی بالکن، تزئینات اضافی و فاکتورهای زیبایی‌شناسی شامل؛ اندازه پنجره، نمای فلزی، آجر، سنگ، بتن، انعکاس، یکنواختی رنگ، چوب، نمای شیشه‌ای، صافی، طبقات، پله منظم، پیش‌آمدگی‌ها، اشکال (مثلث، مربع، مستطیل، دایره یا بیضی و چندضلعی‌ها)، سادگی، مصالح صاف، خطوط (عمودی، افقی و تیز گرد شده) ظریف پور لنگرودی و همکاران (۱۳۹۸)، عنوان نمودند که تنوع، تأثیرگذاری، دل‌بستگی مکان، هماهنگی، وحدت و جذابیت موجب ادراک‌پذیری نماهای شهری می‌شود. کریمی و همکاران (۱۳۹۹)، ناظرین نماهای شهری دو واکنش حسی مثبت و منفی در ادراک نماها تجربه می‌کنند. ساختارهای کالبدی و ساختارهای غیر کالبدی ساختارهای موردتوجه مخاطبان در ادراک نما هستند. (بر اساس فلسفه هوسرل و مریلوپوتی) نقش نما در ادراک و خودآگاهی مخاطب شامل: ادراک حسی، ادراک زیبایی، ادراکات ذهنی - روانی، دیالکتیک درون و بیرون فضا (خوانش جدید فضا)، کاراکتر فضا (تجارب زیسته در بطن فضا - زمان) می‌شود. رویکردهای ادراک نما عبارت انداز؛ استقلال مخاطب از نما، تأثیر متقابل مخاطب و نما، این‌همانی مخاطب نما (غفاری، ۱۳۹۵؛ حسین‌پور، ۱۳۹۵). نمای معماری، فضای شهری، جداره، بدنه، خط (زمین، بام و آسمان)، مصالح، مقیاس، ارتباط یا مجاورت (غفاری، ۱۳۹۵). درنهایت ضوابط کنترل و طراحی و نظارت بر اجرای نماهای شهری عبارت انداز؛ عناصر الحاقی، رنگ و نورپردازی، اتصال بنا به زمین و آسمان، بافت و مصالح، ایمنی اجراء، بازشوها و ورودی بنا، ملاحظات اقلیمی و انرژی - کارایی ساختمان‌ها، هماهنگی و تناسب با زمینه، ضوابط عام طراحی نما (عباسی، ۱۳۹۶).

نتیجه‌گیری

باین حال، می‌تواند راهنمای مؤثری برای تحقیقات کمی و کیفی آینده نیز باشد. پژوهش حاضر به ارائه چارچوب مؤلفه‌های اثربخش بر هویت نماهای شهری در سطح نظری پرداخته است و چارچوب پیشنهادی در هیچ پژوهشی ارائه نشده است؛ لذا انجام مطالعه موردی در بحث؛ (هویت، سیما و منظر) شهری، هویت و نما و ارزیابی آن با استفاده از چارچوب و الگوی پیشنهادی مذکور می‌تواند در جوامع آماری مختلف مفید و اثربخش واقع شود.

نقش نویسندگان

بررسی ادبیات موضوع و کشف خلأ مطالعات نظری در پژوهش حاضر توسط استاد راهنما جناب آقای دکتر مجتبی نوراللهی صورت پذیرفته است. ایشان ضمن هدایت پژوهشگر، خانم اسماء برزگر، جهت گردآوری پیشینه‌ی تحقیق در قالب مجموعه‌ی مقالات فارسی و انگلیسی، با آقای دکتر محمدباقر آرایش جهت‌گزینش یک روش تحقیق مناسب و متناسب مشورت‌های فنی را صورت دادند. در نهایت پژوهشگران با انتخاب روش تحقیق کیفی و بهره‌گیری از تکنیک پژوهشی فراترکیب به‌مرور ادبیات موضوع پرداختند.

تقدیر و تشکر

این پژوهش منتج از پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد با عنوان «بررسی دلایل اقبال عمومی به طراحی نمای رومی در جامعه‌ی معاصر ایران و تأثیر آن بر سیما و هویت شهری؛ با استفاده از روش گراند تئوری» و با حمایت دانشکده هنر و معماری دانشگاه آزاد اسلامی، واحد ایلام انجام پذیرفته است. نگارندگان بر خود لازم می‌دانند از مجموعه‌ی اساتید دانشگاه و نیروهای متخصص حوزه‌ی معماری که صعوبت انجام مصاحبه‌های طولانی و فنی جهت انجام پژوهش را در غایت اخلاق حرفه‌ای پذیرفته‌اند، کمال تشکر و قدردانی به عمل آورند.

تعارض منافع نویسندگان

نویسندگان به‌طور کامل از اخلاق نشر تبعیت کرده و از هرگونه سرقت ادبی، سوءرفتار، جعل داده‌ها و یا ارسال و انتشار دوگانه، پرهیز نموده‌اند و منافعی تجاری در این راستا وجود ندارد و نویسندگان در قبال ارائه اثر خود هیچ وجهی دریافت ننموده‌اند.

پی‌نوشت‌ها

1. Sandelowski
2. Barroso
3. Facade

مقوله‌ی هویت در فعالیت‌های جامعه‌محور انسان، همواره نقشی اساسی را ایفا کرده است. زیرا عدم توجه به مفاهیم بنیادین هویت، منجر به آسیب خودبیگانگی شده و نقش فردی انسان را در دل اجتماع با اختلال‌های مخربی مواجه می‌سازد. همچنین با مطالعه‌ی تاریخ مدنیت بشر، می‌توان به این مهم پی برد که مفهوم هویت در دوره‌ی مدرنیته نسبت به ادوار قبل از خود به‌شدت دچار تغییر شده است. بدین‌صورت که رویکرد گذشته محور و سنت‌گرای هویت در دوره‌ی کلاسیک، جای خود را به مؤلفه‌های زندگی در حال و اکنون می‌دهد؛ لذا در مقاله‌ی حاضر، این تغییر رویکرد، از دیدگاه اندیشمندان حوزه‌های جامعه‌شناسی، روان‌شناسی، شهرسازی و معماری مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته، و در نهایت پژوهشگران با پی‌بردن به خلأ مطالعاتی موجود در حوزه‌ی هویت نماهای شهری، سعی در ساختارمند کردن مقولات، مفاهیم و شاخص‌های اثرگذار بر فرایندهای طراحی شهری و معماری داشته و ارائه‌ی یک مدل مفهومی مبتنی بر روش تحقیق فراترکیب را در برنامه‌ی پژوهشی خود قرار دادند. بر اساس آنچه در مراحل هفت‌گانه‌ی تحقیق صورت گرفت، الگوی مؤلفه‌های مؤثر بر هویت نماهای شهری تدوین گردید. این الگو حاصل به‌کارگیری رویکرد پژوهشی کیفی فراترکیب بوده و با توجه به اینکه از سازمان‌دهی و تجمیع دیدگاه‌های صاحب‌نظران در قالب منابع مکتوب آنلاین در عرصه (سیما، منظر و هویت شهری)، هویت و نما حاصل شده است، می‌تواند به‌عنوان نمونه‌ی نظری قابل‌اتکا در اجرای رویکردهای مطالعاتی، طراحی و سازمان‌دهی هویت نماهای شهری مورد توجه قرار گیرد. در این پژوهش روند ۱۰ ساله‌ی هویت، نما و (سیما، منظر و هویت) شهری در ۱۰ پایگاه علمی مورد بررسی قرار گرفت. واقعیت آن است که معماری این سرزمین با چند هزار سال سابقه پربار در چند دهه‌ی اخیر متأسفانه با تقلید و مد به‌سوی بی‌هویتی سوق پیدا کرده است و در حال حاضر هیچ نشانه‌ای از آن معماری باشکوه در فضای شهری واجد هویت، به چشم نمی‌خورد. همچنین امروزه معماری ایران دچار سردرگمی شدید شده است که نه‌تنها اثری از فرهنگ و هنر معماری در آن نیست، بلکه از هیچ‌کدام از الگوهای هویت‌مند معماری غربی و شرقی با ویژگی‌های سبک مدرن نیز پیروی نمی‌کند. بنابراین، این پژوهش فهرستی از دیدگاه‌های رایج در ادبیات تجربی و نظری هویت نماهای شهری را در قالب الگوی ۷ مرحله‌ای سندولوسکی و باروسو ارائه نموده است. به‌گونه‌ای که حاصل مطالعه عمیق و محتوایی ۵۸ منبع اصلی این مطالعه، منجر به شناسایی ۱ مقوله‌ی اصلی، ۷ مفهوم (بعد) و ۱۲۳ شاخص (کد) گردید. باید در پایان به این نکته اشاره کرد که تحقیق حاضر هرچند می‌تواند حائز ارزش نظری باشد،

راه مهرازی.

۱۰. باقری، صدیقه؛ پرهیزگار، محمدمهدی؛ باقری، سیدمحمد؛ و کریمی، اوژن. (۱۳۹۷). شناسایی عوامل مؤثر بر کاهش تخریب خدمات کارکنان با استفاده از روش فراترکیب. *مدیریت سازمان‌های دولتی*، ۶(۴)، ۷۰-۹۲.

۱۱. بهزاد پور، محمد؛ و توکل، مهشاد. (۱۴۰۰). بررسی مؤلفه‌های هویت‌بخش نما در مواجهه با معماری معاصر (نمونه موردی شهر قزوین). *شبک*، ۷(۱)، ۵۹-۶۸.

۱۲. بهزاد پور، محمد؛ عباسی، مبینا؛ و حق پرست، فاطمه. (۱۴۰۰). مقایسه تطبیقی نمای رومی و نمای آجری در بافت شهری. *پایا شهر*، ۳(۲۹)، ۱-۱۴.

۱۳. پور زرگر، پریسا؛ و بیسادی، مونا. (۱۳۹۶). بررسی نقش نمای ساختمان‌های معاصر در معرفی و شکل‌گیری هویت شهری (نمونه موردی بلوار ۲۴ متری سعادت‌آباد تهران). *پنجمین کنفرانس ملی پژوهش‌های کاربردی در مهندسی عمران، معماری و مدیریت شهری*. ۱۲ دی. تهران: دانشگاه صنعتی خواجه نصرالدین طوسی.

۱۴. تشکری، عباس. (۱۳۹۲). تأثیر نماهای شهری بر بعد بصری شهر و شهروندان (بررسی موردی نماهای شهر یاسوج در سال ۱۳۹۱). *همایش معماری پایدار و توسعه شهری*. ۲۵ اردیبهشت. بوکان: شرکت سازه کویر.

۱۵. جلیلی، تورج؛ کابلی، احمدرضا؛ و حکمت‌نیا، سیامک. (۱۳۹۴). تعامل و تقابل معماری ایرانی با معماری مدرن نمونه موردی نمای خانه‌های مسکونی (۱۳۹۰-۱۳۰۰). *اولین کنفرانس سالانه پژوهش‌های معماری، شهرسازی و مدیریت شهری*. ۵ آذر. مشهد: مؤسسه بین‌المللی معماری، شهرسازی مهرآز شهر.

۱۶. جلیلی، تورج؛ کابلی، احمدرضا؛ و زیرک، حسن. (۱۳۹۴). از معماری رومی تا نما رومی‌های ایرانی. *کنفرانس بین‌المللی دست‌آوردهای نوین پژوهشی در مهندسی عمران، معماری و شهرسازی*. ۱۴ شهریور (ص. ۱-۱۲). تهران: مؤسسه آموزش عالی نیکان.

۱۷. حائری زاده، محمدصادق؛ و قمیشی، محمد. (۱۳۹۵). بررسی زیبایی‌شناسی نمای ساختمان‌های مسکونی با توجه به هویت اسلامی و تاریخی معماری ایران. *کنگره بین‌المللی عمران، معماری و شهرسازی معاصر جهان*. ۱۵ اسفند. اهر: مجمع مهندسان جوان و مؤسسه پژوهش کنسرسیوم ژئو با همکاری مرکز پژوهشی و دانشگاهی Knowledge Village.

۱۸. حسین پور، احسان. (۱۳۹۵). نماهای شهری. *دومین کنفرانس ملی پژوهش‌های معماری، شهرسازی و مدیریت شهری*. ۳۰ اردیبهشت. تهران: مؤسسه معماری و شهرسازی سفیران راه مهرازی.

۱۹. حفقو، فاطمه؛ و ملاصالحی، ودیبه. (۱۳۹۹). بازشناسی معیارهای هویت و زیبایی‌شناسی به‌عنوان مؤلفه‌های مؤثر بر طراحی نماها و جداره‌های شهر تهران، محدوده مورد مطالعه منطقه چهارده تهران. *معماری و شهرسازی ایران، معماری شناسی*، ۳(۱۶)، ۱-۱۱.

4. Urban identity

5. Urban appearance

6. Identity

7. Spatial identity

8. Ultracombination

فهرست مراجع

۱. ابراهیمی، عبدالله؛ و یوسفی قاجار، میلاد. (۱۳۹۷). دلایل استفاده از نماهای کلاسیک در ساختمان‌های ایران. *دومین کنفرانس بین‌المللی پژوهش‌های نوین در عمران، معماری، مدیریت شهری و محیط زیست*. ۳۱ اردیبهشت. کرج: دانشگاه جامع علمی کاربردی سازمان همیاری شهرداری‌ها.

۲. آجورلو، محسن؛ و قمیشی، محمد. (۱۳۹۶). آسیب‌شناسی بدنه نمای شهری از دیدگاه معماری. *دومین کنفرانس بین‌المللی انسجام مدیریت و اقتصاد در توسعه*. ۲۴ مرداد. تهران: مؤسسه آموزش عالی اسوه.

۳. احمدی مراغه، ریحانه؛ استقلال، احمد؛ و شریف‌زاده، سروش. (۱۳۹۹). بررسی نمای شهری و تأثیر نمای رومی بر بافت شهر یزد. *ششمین همایش بین‌المللی مهندسی عمران، معماری و شهرسازی با رویکرد توسعه پایدار*. ۲۹ بهمن. تهران: مرکز راهکارهای دستیابی به توسعه پایدار.

۴. آذرمینا، محمد. (۱۳۹۶). معماری و هویت شهری. *پنجمین کنفرانس علمی پژوهشی افاق‌های نوین در علوم جغرافیا و برنامه‌ریزی، معماری و شهرسازی ایران*. ۱۹ مهر. تهران: انجمن توسعه و ترویج علوم و فنون بنیادین.

۵. ارباب، پارسا؛ عزیزی، محمدمهدی؛ و زبردست، اسفندیار. (۱۳۹۴). واکاوی ارتباط مدت‌زمان سکونت یا شکل‌گیری هویت مکان در توسعه شهری جدید (مطالعه موردی: منطقه ۲۲ شهر تهران). *پژوهش‌های بوم‌شناسی شهری*، ۳(۱۲)، ۵۹-۷۲.

۶. اعتمادی پور، مرضیه؛ و مهدی نژاد، سید جمال‌الدین. (۱۴۰۰). مدل یابی فرآیند ایده پردازی در آموزش معماری با رویکرد نشانه شناختی (نمونه موردی: طراحی مسکن). *معماری و شهرسازی ایران*، ۱۲(۱)، ۲۳-۳۵.

۷. اکبری شاهرک، سونیا. (۱۳۹۶). شاخص‌های ارزیابی هویت کالبدی شهر. *سومین کنفرانس سالانه پژوهش‌های معماری، شهرسازی و مدیریت شهری*. ۲۰ اردیبهشت. شیراز: مؤسسه معماری و شهرسازی سفیران راه مهرازی.

۸. الباد، الهام؛ ستاری، صدرالدین؛ و نامور، یوسف. (۱۳۹۹). شناسایی ابعاد و مؤلفه‌های جانشین‌پروری در نظام آموزش عالی: رویکرد کیفی فراترکیب. *مطالعات و توسعه‌ی آموزش علوم پزشکی*، ۱۱(۳)، ۲۹۶-۳۱۰.

۹. آمی احمدی، مهدیه؛ و محمودی، آزاده. (۱۳۹۶). جایگاه هویت در معماری معاصر ایران. *سومین کنفرانس سالانه پژوهش‌های معماری، شهرسازی و مدیریت شهری*. ۲۰ اردیبهشت. شیراز: مؤسسه معماری و شهرسازی سفیران

۲۰. خدای پور، اکرم؛ ذبیحی، حسین؛ و مفیدی شمیرانی، مجید. (۱۳۹۹). ارزیابی مؤلفه‌های تأثیرگذار بر ارتقاء هویت منظر معماری در نماهای معاصر. *برنامه‌ریزی شهری*، ۱۱(۴۱)، ۱۹۸-۲۱۲.
۲۱. دانایی‌فرد، حسن؛ و اسلامی، آذر. (۱۳۹۰). *ساخت نظریه بی‌تفاوتی سازمانی: کاربرد استراتژی پژوهشی نظریه داده بنیاد در عمل*. تهران: انتشارات دانشگاه امام صادق (ع).
۲۲. دنلی، سارا؛ کلانتری خلیل‌آبادی، حسین؛ و آقا صفری، عارف. (۱۳۹۷). بازشناسی مؤلفه‌های هویت منظر شهری در شهرهای ایرانی-اسلامی، نمونه موردی شهر تهران. *نقش جهان*، ۸(۴)، ۲۲۴-۲۳۰.
۲۳. رخشان، احسان؛ ذبیحی، حسین؛ و ماجدی، حمید. (۱۳۹۷). بازخوانی مؤلفه‌های هویت‌بخش نما در منظر شهرهای معاصر. *مدیریت شهری*، ۱۷(۵۱)، ۷۶-۸۶.
۲۴. رزمی، حمیدرضا. (۱۳۹۶). جلوه‌گری نمای رومی؛ معضل امروز، بحران فردا برای معماری اصیل ایرانی. *نماد گلستان*، (۴۲)، ۳۱-۳۴.
۲۵. رضایی قادی، حمید؛ فرخ زاده، شمیم؛ و احسانی، سمانه. (۱۳۹۵). جای خالی هویت و زیبایی در طراحی نماهای ساختمانی (نمونه موردی: ساری خانه رمدانی). *همایش بین‌المللی افق‌های نوین در مهندسی عمران معماری و شهرسازی و مدیریت فرهنگی شهرها*. ۱۶ مهر. اسلامشهر: انجمن افق نوین علم و فناوری.
۲۶. روشان، لیلیا. (۱۳۹۴). بررسی تأثیر نماهای شهری بر هویت معماری معاصر ایران. *سومین کنفرانس ملی توسعه پایدار در علوم جغرافیا و برنامه‌ریزی، معماری و شهرسازی*. ۵ اسفند. تهران: مرکز راهکارهای دستیابی به توسعه پایدار.
۲۷. زارعی، میترا. (۱۳۹۳). بررسی علل نابسامانی نمای ساختمان‌های مسکونی و بازشناسی مؤلفه‌های تأثیرگذار بر بهسازی نما با رویکرد هویت ایرانی. *اولین کنفرانس ملی شهرسازی، مدیریت شهری و توسعه پایدار*. ۲۰ اسفند. تهران: انجمن فضای معماری نو ایران مؤسسه ایرانیان-انجمن معماری ایران -قطب علمی برنامه‌ریزی و توسعه پایدار دانشگاه تهران.
۲۸. زبردایی اسکویی، فائقه؛ و بابا زاده اسکویی، سولماز. (۱۴۰۰). بازشناسی مفهوم هویت در طراحی نماهای معاصر (با تأکید بر نماسازی با مصالح نوین). *چهارمین همایش ملی فناوری‌های نوین در مهندسی معماری، عمران و شهرسازی ایران*. ۳ شهریور. تهران: مؤسسه آموزش عالی توس مرکز بین‌المللی همایش و سمینارهای توسعه پایدار علوم جهان اسلام.
۲۹. سلیمی، مصطفی. (۱۳۹۳). پدیدارشناسی هویت نماهای شهری در تبیین شکل‌گیری نماهای سبک نئوکلاسیک در معماری معاصر ایران. *اولین همایش ملی مهندسی عمران، شهرسازی و توسعه پایدار*. ۱۵ بهمن. تهران: مرکز توسعه پایدار علم و صنعت فرزین.
۳۰. سیدیان، علی؛ و ولی پور گنجی، مونا. (۱۳۹۵). بررسی هویت در نماهای شهری (نمونه موردی بندرانزلی). *اولین همایش ملی چشم‌انداز آینده معماری و شهرسازی با رویکرد توسعه پایدار*. ۲۱ اردیبهشت (ص. ۱-۱۴). ساری: مرکز تحقیقات نقش غدیر معماری و شهرسازی و دانشگاه مازندران.
۳۱. شهبازی چگینی، بهروز؛ دادخواه، کاظم؛ و معینی، مهدی. (۱۳۹۳). بررسی نقش الگوهای هویت پرداز در هویت معماری معاصر ایران. *مطالعات تطبیقی هنر*، ۴(۸)، ۱۱۳-۱۲۲.
۳۲. شیخی، شکوفه. (۱۳۹۷). بررسی ضرورت بازبینی، نظارت و اجرای هویت ایرانی-اسلامی در نمای شهر معاصر (مطالعه موردی: بررسی تأثیر نما در ایجاد آسفتگی سیمای شهری با ورود نماهای رومی ناهماهنگ با فرهنگ ایرانی و ارائه راهکارهایی در جهت ایجاد نماهای شهری با هویت ایرانی-اسلامی). *چهارمین کنفرانس بین‌المللی پژوهش در علوم و مهندسی و کنگره بین‌المللی عمران، معماری و شهرسازی در آسیا*. ۲۶ تیر. بانوک: دبیرخانه دائمی کنفرانس و دانشگاه Kasem Bundit.
۳۳. صادقی، علی؛ موسوی سروینه باغی، الهه‌سادات؛ و خدایی، زهرا. (۱۳۹۶). کاربست رویکرد ایرانی اسلامی در فرایند تحلیل و ارتقا کیفیت نماهای شهری. *معماری و شهرسازی ایران*، ۹(۱۶)، ۶۹-۸۴.
۳۴. صالحی زلانی، سعید؛ هاشمی، علی؛ و میرزاد، عباس. (۱۳۹۸). بررسی هویت شهری ایلام و مؤلفه‌های هویت‌بخش آن. *فرهنگ ایلام*، ۲۰(۶۲ و ۶۳)، ۱۱۹-۱۴۱.
۳۵. صفر نژاد، مهسا؛ کریمی آذری، امیررضا؛ و غلامعلی زاده، حمزه. (۱۳۹۵). شناسایی مؤلفه‌های مؤثر بر ارتقای هویت شهر و افزایش حس تعلق شهروندان در طراحی بناهای اداری فرهنگی (مطالعه موردی: شهر رشت). *تحقیقات فرهنگی ایران*، ۹(۴)، ۱-۳۲.
۳۶. صوفی، مریم؛ عزیزآبادی فراهانی، فاطمه؛ حاجیانی، ابراهیم؛ و صالحی امیری، سیدرضا. (۱۳۹۸). تدوین چارچوبی برای هویت شهری مطلوب: مورد مطالعه شهر جدید پرند. *فرایند مدیریت توسعه*، ۳۴(۱)، ۱۴۱-۱۶۲.
۳۷. ظریف پور لنگرودی، آناهیتا؛ البرزی، فریبا؛ و سهیلی، جمال‌الدین. (۱۳۹۸). بررسی نمای خیابان‌های شهری از منظر ادراک شهروندان (نمونه موردی: پیاده راه ۱۵ خرداد تهران). *تحقیقات کاربردی علوم جغرافیایی*، ۲۲(۶۶)، ۳۲۵-۳۴۱.
۳۸. ظریف پور لنگرودی، آناهیتا؛ البرزی، فریبا؛ و سهیلی، جمال‌الدین. (۱۳۹۹). تبیین نقش نماهای شهری در ایجاد دل‌بستگی به مکان در بین شهروندان (نمونه موردی: نماهای مسکونی شهر تهران). *برنامه‌ریزی شهری*، ۱۱(۴۰)، ۲۱۸-۲۳۱.
۳۹. عباس زاده، محمد. (۱۳۹۱). تأملی بر اعتبار و پایایی در تحقیقات کیفی. *جامعه‌شناسی کاربردی*، ۲۳(۱)، ۱۹-۳۴.
۴۰. عباسی، زهرا. (۱۳۹۶). معیارهای زیبایی شناسانه نما و بدنه‌های مطلوب شهری با تأکید بر هویت بومی (نمونه موردی: حدفاصل میدان مطهری تا

- تقاطع خیابان حجت شهر قم). مدیریت شهری، ۱۶(۴۷)، ۲۵۶-۲۷۶.
۴۱. عرفانی، حمیدرضا. (۱۴۰۰). نقش عوامل مؤثر در هویت بخشی به سیما و منظر شهری (نمونه موردی: بافت مرکزی شهر قروه). *پژوهش‌های معاصر در علوم و تحقیقات*، ۳(۲۵)، ۲۳-۴۲.
۴۲. عسکر زاد، رضا؛ پور ایمان پرست، محمدرضا؛ و فقیرنواز، جواد. (۱۳۹۶). تأثیر نمای رومی بر بافت کلان‌شهرهای ایران. *دومین کنگره بین‌المللی عمران، معماری و شهرسازی معاصر جهان*. ۶ اسفند (ص. ۱-۲۰). امارات-دبی: دانشگاه ناپل ایتالیا - دانشگاه EMU قبرس - مرکز مطالعات ژویو.
۴۳. غفاری، نینا. (۱۳۹۵). تأثیر معماری کلاسیک بر معماری نماهای مجتمع مسکونی شهر تهران در دهه ۱۳۸۰. *اولین همایش ملی معماری و شهرسازی؛ از نظریه تا عمل*. ۹ اسفند. تهران: دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی.
۴۴. غلامرضایی، محبوبه؛ ولی زاده، سمیه؛ و مرادی، سمیرا. (۱۳۹۸). بررسی اهمیت معماری ساختمان‌های جدید و تأثیر آن بر سیمای شهر. *کنفرانس بین‌المللی مهندسی عمران، معماری، توسعه و بازآفرینی زیرساخت‌های شهری در ایران*. ۲۵ تیر. تهران: دبیرخانه دائمی کنفرانس با همکاری مؤسسه علمی، پژوهش نوین و با حمایت دانشگاه‌های دولتی و غیردولتی کشور.
۴۵. قنبرپور، مرجان؛ حیدری، علی‌اکبر؛ و قنبر پور، علی. (۱۳۹۷). ارائه مدل یکپارچه از تعریف و ابعاد هویت مکان و تعیین شاخص‌های سازنده هویت: نمونه مورد مطالعه ساکنین شهر شیراز. *مطالعات طراحی شهری و پژوهش‌های شهری*، ۲(۴ و ۵)، ۳۲-۵۱.
۴۶. کاروان، فرهاد. (۱۳۹۲). رابطه بین نماهای شهری و تأثیر آن بر شکل‌گیری هویت شهری شهروندان. *اولین همایش ملی جغرافیا، شهرسازی و توسعه پایدار*. ۷ اسفند. تهران: انجمن محیط‌زیست کومش و دانشگاه صنعت هوایی و قطب برنامه‌ریزی و توسعه پایدار دانشگاه تهران.
۴۷. کریمی آذری، امیررضا؛ و صفر نژاد، مهسا. (۱۳۹۵). شناسایی مؤلفه‌های عینی و ذهنی مؤثر در طراحی نما در جهت ارتقاء هویت منظر شهری و افزایش حس تعلق شهروندان. *پژوهش‌های منظر شهری*، ۳(۶)، ۸۹-۱۰۶.
۴۸. کریمی، سروه؛ اعتصام، ایرج؛ و شاهچراغی، آزاده. (۱۳۹۹). تحلیل مؤلفه‌های مؤثر بر ادراک نماهای شهری از منظر پدیدارشناسی. *مطالعات اسلامی*، ۱۶(۳۸)، ۳۴۵-۳۶۰.
۴۹. کشاورز، سهیلا؛ تقوای محمدرضا؛ و کرد، حامد. (۱۳۹۸). شناسایی پیشران‌های موفقیت کارآفرینی دیجیتال با رویکرد فراترکیب. *توسعه کارآفرینی*، ۷(۳)، ۱۴۹-۱۷۲.
۵۰. مجیدی، بتول؛ و حیدری، سامان. (۱۳۹۶). ارزیابی هویت مکانی محله‌های شهری، مطالعه موردی: منطقه ۱۲ شهر تهران، محله سنگلج. *پژوهش‌های بوم‌شناسی شهری*، ۸(۲)، ۱۴-۲۲.
۵۱. محمدی، مریم. (۱۳۹۷). بازشناسی دلالت‌های معنایی انواع نما در انطباق با پاسخ عاطفی ناظران، نمونه خیابان شریعتی تهران. دانشگاه هنر،
- نامه معماری و شهرسازی، ۱۱(۲۱)، ۳۹-۵۸.
۵۲. مقصودی، امین؛ سراجیان نامی، میترا؛ نظری، زهرا؛ توکلی، مهدی؛ حاج عبد الباقی، فرزانه؛ متمسک، فاطمه؛ و مجتوبی، کیمیا. (۱۳۹۹). سیمای شهری انعکاسی از هویت شهر ارتباط مفهوم هویت و سیمای شهری در بافت سنتی شهر گرگان. *هنر و تمدن شرق*، ۸(۲۷)، ۶۷-۷۶.
۵۳. ملکی، سعید؛ و احمدی، توران. (۱۳۹۲). بررسی کیفیت بصری سیما و منظر شهری ایلام. *فرهنگ ایلام*، ۱۴(۳۸ و ۳۹)، ۱۰-۲۷.
۵۴. مؤمن زاده، فرشته؛ و رستم پور، کاوه. (۱۳۹۵). هویت و معماری. *اولین همایش ملی فن‌آوری در مهندسی کاربردی*. ۲۰ بهمن. تهران: دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران غرب.
۵۵. نجفی، عمادالدین. (۱۳۹۵). بررسی مفهوم هویت در معماری. *دومین همایش ملی فرهنگ، گردشگری و هویت شهری*. ۵ بهمن. کرمان: مؤسسه علمی پژوهشی مهر اندیشان ارفع.
۵۶. نصر، طاهره؛ و ماجدی، حمید. (۱۳۹۲). نگاهی به مقوله هویت در شهرسازی. *معماری و شهرسازی آرمان‌شهر*، ۱۱(۱)، ۲۶۹-۲۷۷.
۵۷. هاشمی، سوسن؛ نصیری الهه جق، جعفر؛ جاودانی ادهمی، محمد؛ و رشیدی زاده، امید. (۱۳۹۶). بررسی هویت شهری در نمای ساختمان‌های معاصر. *اولین کنفرانس بین‌المللی برنامه‌ریزی و مدیریت شهری*. ۴ اردیبهشت. مشهد: دانشگاه فردوسی مشهد-شورای اسلامی شهر مشهد-شهرداری مشهد.
۵۸. واعظی، مهدی؛ و علیمردانی، مسعود. (۱۳۹۷). مفهوم هویت و رویکردی فلسفی به هویت و ماهیت شهر. *پژوهش‌کنده هنر، معماری و شهرسازی نظر (باغ نظر)*، ۱۵(۶۲)، ۴۷-۵۶.
۵۹. وحدت طلب، مسعود؛ یاران، علی؛ و محمدی خوش‌بین، حامد. (۱۳۹۹). ارزیابی ترجیحات بصری در نماهای مسکونی، مورد مطالعاتی: دوازده خانه تاریخی تبریز. *معماری و شهرسازی آرمان‌شهر*، ۱۳(۳۲)، ۱۷۵-۱۸۷.
۶۰. یاران، علی؛ و بهرو، حسین. (۱۳۹۵). بررسی عناصر هویت‌ساز در کالبد خارجی ساختمان‌های بلندمرتبه مسکونی در شهر تهران. *انجمن علمی معماری و شهرسازی ایران*، ۷(۲)، ۲۰۹-۲۲۴.
۶۱. یزدانی، محمدحسین؛ علی پور، ابراهیم؛ و محمودی، ایوب. (۱۳۹۸). بررسی و تحلیل هویت محلات شهری با تأکید بر حس تعلق مکان (مورد مطالعه: محلات سیزده‌گانه حاشیه شهر اردبیل). *جامعه‌شناسی نهادهای اجتماعی*، ۶(۱۴)، ۹-۳۹.
۶۲. یوسف پور، جعفر؛ و مسعودی وشکی، محمد. (۲۰۱۵). بررسی نقش نمای ساختمان در هویت بخشی به فضای شهری. *کنفرانس بین‌المللی عمران، معماری و زیرساخت‌های شهری*. ۶ مرداد (ص. ۲۹-۳۰). تبریز: دبیرخانه دائمی کنفرانس.

- Classical Facades on Urban Textures of Iran. *Journal of History Culture and Art Research*, 8(2), 188-200.
64. Balali Oskoui, A., Gharebaglou, M., & Heydari Torkamani, M. (2019). Investigating the Constituent Elements of Physical Identity Based on the Citizens' Cognitive Maps; Case Study: Davachi Neighborhood of Tabriz. *Investigating the Constituent Elements of Physical Identity Based on the Citizens' Cognitive Maps*, 13(33), 25-38.
65. Cheshmehzangi, A. (2012). *Identity and Public Realm*. ASEAN Conference on Environment-Behaviour Studies. 16-18 July (pp. 307-317). Bangkok, Thailand: sciencedirect.
66. Duan, J., Lan, W. L., & Jiang, Y. (2022). An evaluation approach to spatial identity in historic urban areas from a humanistic perspective. *Frontiers of Architectural Research*, 11(5), 806-814.
67. Pazhuhan, M., Zayyari, K., Ghasemzadeh, B., & Qurbani, H. (2015). Urban Identity And Iranian New Towns. *Journal of Urban and Regional Analysis*, VII(1), 83-99.
68. Salhi, Z., & Dönmez, Y. (2021). Urban Identity and Environmental Perception in Annaba, Algeria. *Journal of Engineering and Sciences*, 7(2), 83-99.
69. Sattar zad Fathi, M., & Heidari, F. (2018). The role of façades in the formation of physical identity in the Iranian cities. *Int. J. Hum. Capital Urban Manage*, 3(1), 69-80.
70. Sherine Shafik, A. A. (2011). Modernization and regionalism: Approaches for sustainable revival of local urban identity. *International Conference on Green Buildings and Sustainable Cities*. 13 December (pp. 503-512). Alexandria, Egypt: Arab Academy for Science, Technology & Maritime Transport.
71. Torabi, Z., & Brahman, S. (2013). Effective Factors in Shaping the Identity of Architecture. *Middle-East Journal of Scientific Research*, 15(1), 106-113.
72. Yaldız, E., Aydın, D., & Sıramkaya, S. B. (2014). Loss Of City Identities In The Process Of Change: The City Of Konya-Turkey. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 140, 221-233.

© 2023 by author(s); Published by Science and Research Branch Islamic Azad University, This work for open access publication is under the Creative Commons Attribution International License (CC BY 4.0). (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>)

شروبه گاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

Presenting a Conceptual Model with an Emphasis on Effective Components in the Identity of Urban Facades based on Metacomposition Method

Asma Barzagar, Department of Architecture, Ilam Branch, Islamic Azad University, Ilam, Iran.

Mojtaba noroollahi, Assistant professor, Department of Architecture, Ilam Branch, Islamic Azad University, Ilam, Iran.*

Mohammadbagher Arayesh, Assistant professor, Department of Architecture, Ilam Branch, Islamic Azad University, Ilam, Iran.

Abstract

Every day, we face architectural designs in buildings, especially in their facades, which are done without considering various factors. The facade plays the most significant role in daily life and can be regarded as one of the most important issue. The components of buildings in urban spaces are said to have a heavy duty in giving identity or reflecting the essence of every society. There is no doubt about the anonymity of today's facades and to they give identity to architecture and urban planning. Spaces, first of all, efforts should be made to improve the quality of their views. The facade of the buildings creates a common visual field with all the people of the city, which the people of the municipality observe every day. Moreover, if this ordinary square has a correct and balanced composition, it will have many effects on the members of the city. The facade does not have a special place in the Iranian contemporary architectural culture, it changes into different shapes and images. That employer users, designers and municipality rules created it. The subject of urban appearance, the dominant face of the city and containing the first messages in the vision of citizens, has been the topic of urban planning discussion, especially since the last half century AD. Due to its close relationship with the category of identity and characteristics of the city, its recognition is complicated, and with the beginning of the modern era and the application of unconventional management based on urban planning law, it gained wide dimensions. A society designed and implemented apart from its culture, tradition and identity is a prelude to its destruction. In our cities, there is no common language between views. They need a familiar culture to express themselves. They use different materials and follow different styles. Every facade in the city is a sign of the economic and social status of the builder and his way of thinking and attitude towards various issues. The dimensions and identity criteria of urban facades are not stated. Therefore, the general goal of the current research is to explain the framework of the components affecting the identity of urban facades. The purpose of this research is to explain the framework for expressing the effective components of the identity of urban facades. This research is applied, and in terms of data collection, it is considered to be a meta-synthesis type of document. In order to identify the pattern of the practical components of the identity of urban views, a number of 179 articles were examined, from which 58 articles were selected for the final analysis with the help of the critical evaluation skills program. In this research, first, 123 indicators representing the identity of urban facades were identified and classified into seven concepts and one category. Based on these research findings, dimensions, components, criteria and factors of ideas, spatial identity, identity, urban identity, urban landscape, urban landscape, architectural landscape and facade are expressed.

Keywords: Facade, Identity, Urban identity, Spatial identity, Urban image, Metacomposition.

* Corresponding Author Email Mojtaba.Noorollahi@aiu.ac.ir